

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SPRÅK OCH LITTERATURER

ÖVERSÄTTARPROGRAMMET

Att översätta kolon

En undersökning av hur skiljetecknet kolon överförs från
franska till svenska i skönlitterära översättningar

Renée Gustafsson

Examensarbete för masternivå
VT 2013

Handledare: Mårten Ramnäs
Examinator: Ingmar Söhrman

Sammandrag

I denna uppsats undersöks hur den franska användningen av skiljetecknet kolon skiljer sig från den svenska användningen, samt vilka strategier översättare kan använda sig av för att överföra de franska kolonsambanden. Materialet för undersökningen utgörs av exempel hämtade ur en svensk-fransk skönlitterär parallellkorpus.

Undersökningens resultat visar att det franska kolonet kan användas på fler sätt än det svenska. Jag har funnit totalt åtta olika samband som det franska kolonet kan skapa mellan två yttranden, och endast två av dessa samband har svenska motsvarigheter. Jag har också kunnat urskilja fem olika översättningsstrategier som översättarna använder sig av för att hantera franska kolon. Den vanligaste strategin är direktöverföring, vilket innebär att kolonet överförs från källtext till måltext utan något ingrepp från översättarens sida. Detta sker även i fall där det franska kolonet signalerar ett samband som enligt målspråksnormerna vanligtvis inte signaleras med hjälp av kolon. Översättarna överför således i många fall franska interpunktionsmönster till de svenska texterna.

Översättarnas val att ofta direktöverföra kolontecknet skulle kunna bero på att fransk skönlitteratur ses som prestigefylld i Sverige och att översättarna därför vågar ”bryta” mot målspråkliga mönster. Det skulle också kunna vara så att de svenska normerna för kolonanvändning är svaga och att den verkliga användningen skiljer sig från hur olika handböcker beskriver den. Trohet mot källtexten vad gäller kolon i översättningarna leder i vissa fall till svårigheter att tyda sambandet mellan yttrandena, men i många fall kan också de direktöverförda kolonsambanden bidra till att berika läsningen.

Nyckelord: översättning, interpunktion, textbindning, skiljetecken, kolon

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1. Syfte och frågeställningar	1
1.2. Metod, material och disposition.....	2
1.3. Begränsningar	3
2. Teoretisk referensram.....	4
2.1. Översättningsnormer	4
2.2. Interpunktion ur ett översättningsperspektiv	5
2.3. Textbindning	7
3. Regler för kolon användning.....	10
3.1. Kolon användningen i franska	10
3.2. Kolon användningen i svenska	11
4. Analys.....	14
4.1. En kolontypologi.....	14
4.1.1. <i>Emfatiskt kolon</i>	16
4.1.2. <i>Exempelkolon</i>	18
4.1.3. <i>Konsekvenskolon</i>	18
4.1.4. <i>Motsättningskolon</i>	21
4.1.5. <i>Orsakskolon</i>	21
4.1.6. <i>Sammanfattande kolon</i>	23
4.1.7. <i>Temporalt kolon</i>	24
4.1.8. <i>Dubbelkolon</i>	25
4.2. Strategier	26
4.2.1. <i>Direktöverföring</i>	26
4.2.2. <i>Skifte till annat skiljetecken</i>	29
4.2.3. <i>Skifte till annat skiljetecken med förtydligande tillägg</i>	31
4.2.4. <i>Skifte till förtydligande tillägg eller omformulering</i>	33

4.2.5. Direktöverföring med förtydligande tillägg.....	35
4.3. En något förenklad modell.....	36
5. Sammanfattning och diskussion.....	38
Material- och litteraturförteckning	41
Material	41
Litteratur.....	41
Bilaga.....	44

1. Inledning

Om man läser i handböcker verkar användningen av skiljetecknet kolon skilja sig åt mellan det franska och det svenska skriftspråket. I franskan har kolon många fler användningar än i svenskan och denna skillnad mellan de båda skriftspråkskulturerna kan utgöra ett problem för översättare. Franska läsare är mer vana vid de ofta implicit uttryckta samband som det franska kolonet kan signalera, medan svenska läsare är i större behov av bindningar som synliggör hur två yttranden logiskt hänger ihop. När kolon används för att uttrycka ett implicit samband mellan två yttranden i källtexten, tvingas översättaren därför att tolka detta samband för att kunna välja den bästa översättningsstrategin för måltexten. Översättaren måste exempelvis ta ställning till om något annat skiljetecken signalerar sambandet bättre på svenska eller om något ord kanske behöver läggas till för att öka tydligheten. Om ett förtydligande visar sig vara det bästa alternativet, infinner sig frågan hur mycket som kan förtydligas utan att texten framstår som övertydlig. Ytterligare en fråga som översättaren kanske ställer sig är om interpunktionen alltid ska följa de svenska skrivreglerna eller om författaren kanske har en avsikt med att använda kolon i just den meningen, på just det stället, och att det i så fall vore synd att byta ut det mot exempelvis en punkt. I denna undersökning diskuteras kolontecknets funktioner med utgångspunkt i exempel hämtade från franska skönlitterära romaner och deras svenska översättningar.

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med den här studien är att undersöka hur kolonbruket skiljer sig åt mellan franska och svenska och redogöra för de olika samband mellan yttranden som kolon kan signalera i franska texter. Ytterligare ett syfte är att undersöka vilka strategier översättare använder sig av när de möter franska kolonsamband som ofta inte har någon direkt motsvarighet på svenska. Får de valda strategierna effekten att översättningarna anpassas efter källspråkets normer eller måltextanpassas översättningarna i hög

grad vad gäller interpunktionen? Skulle trohet mot källtexten ända ner på den detaljnivå som skiljetecken utgör medföra att översättningarna blir oidiomatiska för en svensk läsare, eller kan en sådan översättning snarare leda till en utveckling av det svenska skriftspråket?

1.2. Metod, material och disposition

Denna undersökning är en huvudsakligen kvalitativ, deskriptiv korpusstudie där jag jämför källtext- och måltextpar. Kvalitativa studier syftar främst till att beskriva vad som är *möjligt* och vad som *kan* hända (Williams & Chesterman 2002:58), vilket innebär att jag främst kommer att försöka beskriva vad som har skett i översättningarna och vilka strategier som är möjliga att använda sig av.

Själva materialet för undersökningen utgörs av den svensk-franska skönlitterära parallellkorpus, *Corpus Parallèle Suédois-Français*, som har skapats av forskare vid Göteborgs universitet. Korpusen består av tio franska romaner med svenska översättningar och tio svenska romaner med franska översättningar (Ramnäs 2008). Att korpusen är skönlitterär kan ha betydelse för resultatet av min undersökning, eftersom texttypen i viss mån påverkar de logiska kopplingar som kan behöva göras mellan olika satser.

I kapitel 2 diskuterar jag normer och interpunktion ur ett översättningsperspektiv. Eftersom studien huvudsakligen handlar om kopplingar mellan meningar och satser, behandlar jag även textbindning i samma kapitel. Sedan följer en teoretisk genomgång av kolonanvändningen i det franska respektive svenska språket i kapitel 3.

För att kategorisera de samband kolonen skapar mellan yttranden i materialet kommer jag att utgå från en kolontypologi föreslagen av Eskesen & Fuglsang (1998), vilken presenteras närmare i avsnitt 4.1 nedan. Detta innebär att jag i avsnittet presenterar viss teoretisk bakgrund, trots att det är placerat i uppsatsens analysdel. I samma avsnitt redogör jag nämligen även för själva kategoriseringen av kolonsambanden i mitt korpusmaterial och illustrerar dessa samband med hjälp av exempel ur mitt material, och därför har jag valt att placera kolontypologin i analysdelen. I avsnitt 4.2 diskuterar jag sedan de olika strategier översättarna har använt sig av. Resultatet av undersökningen sammanfattas och diskuteras i kapitel 5. I bilagan, slutligen, har jag listat alla exempel som har används i undersökningen efter den kolonkategori de har klassificerats som.

1.3. Begränsningar

På grund av tidsramarna för undersökningen skulle en fullständig genomgång av ett verk vara svår att genomföra. Därför har jag valt att analysera de första 20 exemplen med kolonmeningar i de fem första franska originaltexterna i korpusen, om man ställer upp texterna efter författarens namn. Materialet uppgår således till totalt 100 exempel, och jag får möjlighet att studera fem olika översättares strategier. I min exempelsamling har jag uteslutit vissa kolongrupper, vilket jag går närmare in på i avsnitt 4.1 nedan.

2. Teoretisk referensram

Eftersom den här studien undersöker reglerna för skiljetecken och den faktiska användningen, utgör teorier om översättningsnormer en relevant teoretisk bakgrund. Jag ger i detta kapitel också exempel på vad andra forskare har skrivit om överföring av interpunktion generellt och kolon mer specifikt, även om det ännu inte har skrivits så mycket om just överföring av kolon från franska till svenska. Slutligen redogör jag för området textbindning och tar upp vissa begrepp som är relevanta för undersökningen.

2.1. Översättningsnormer

På 1970-talet växte en ny inriktning med namnet *polysystemteori* fram inom översättningsvetenskapen. Teorin baserades på den ryska formalismen och var en reaktion mot tidigare preskriptiva modeller (Munday 2008:107–108). Tidigare hade översatt litteratur sällan nämnts inom litteraturhistorien annat än i form av individuella verk, men enligt Even-Zohar (2000), som var den forskare som utvecklade polysystemteorin, måste man betrakta översatt litteratur som en del av de större sociala och litterära systemen i målkulturen. Han menar att det sker en ständig kamp om positionerna inom det litterära systemet – om den översatta litteraturen innehar en central position påverkar den systemets centrum och kan vara med och skapa nya trender. Den litteratur som däremot befinner sig mer i periferin påverkar inte systemet på samma sätt utan bygger istället på redan etablerade normer inom målkulturen. Vidare intar troligen litteratur som har översatts från en stor källkultur en central position i målkulturens litterära system. Ett exempel som Even-Zohar lyfter fram är den franska litteraturen, som länge har innehaft en central position inom det europeiska makro-polysystemet. Om litteraturen har en sådan central position kan översättaren bli mer benägen att bryta mot målspråkets konventioner (Even-Zohar 2000:200–203). Översättarens strategier kan alltså påverkas av den position som den översatta litteraturen har i det inhemska litterära systemet.

Toury byggde, enligt Munday (2008), vidare på polysystemteorin och skapade en egen modell för deskriptiva översättningsstudier (*Descriptive Translation Studies, DTS*), i vilken forskare försöker skönja de normer som har styrt en översättning för att kunna skapa sannolika ”lagar” om hur översatta texter generellt ser ut. En sådan ”lag” som Toury föreslår är *The law of interference*, som innebär att lingvistiska drag i källtexten överförs till måltexten antingen på ett sätt som fungerar bra på målspråket eller också på ett sätt som skapar ”onormala” lingvistiska mönster. Hur väl inblandningen från källtexten mottas i målkulturen beror bland annat på de olika litterära systemens prestige. Lingvistisk inblandning från ett språk med hög status accepteras lättare. Tourys utgångspunkt var att den position som översatt litteratur har i målkulturens sociala och litterära system styr vilka översättningsstrategier som används (Munday 2008:110–114).

Enligt Toury (2000) påverkas översättningar av olika sociokulturella begränsningar som å ena sidan kan fungera som definitiva regler och å andra sidan mer kan likna egna karaktäristiska drag hos översättaren. Mellan dessa två poler finns *normer*, och dessa bildar en skala där somliga är starkare och påminner mer om regler medan andra är svagare. Gränserna mellan de olika begränsningarna är således diffusa och något som är önskvärt hos en viss grupp kan vara av mer bindande karaktär inom en annan grupp. Det sker också förändringar längs en tidsskala – något som vid ett tillfälle påminner om en ”nyck” kan med tiden bli mer som en gällande norm, och normer kan bli så kraftfulla att de tar formen av bindande regler och tvärtom. Eftersom översättare hanterar två olika språk med två olika kulturella traditioner, finns det åtminstone två uppsättningar normer att ta hänsyn till. Översättaren kan då välja att överföra de normer som styr källtexten eller låta målkulturens normer råda (Toury 2000:206–208).

En grundläggande problematik är alltså den som har styrt översättningsvetenskapen sedan ämnet växte fram som en egen disciplin, nämligen frågan om den bästa översättningen är den som är trogen källtexten och låter läsaren närma sig författaren, eller den som för texten till läsaren genom anpassningar till målkulturen.

2.2. Interpunktion ur ett översättningsperspektiv

Enligt Ringmar (2010) visar översättare av högprestigelitteratur i dag större trohet mot mindre detaljer i språket än tidigare, även om det inte nödvändigtvis gäller områden som ortografi och interpunktion, ”åtmin-

stone inte i normalfallet” (Ringmar 2010:9). Ingo (2011) hävdar att användningen av skiljetecken i översättningar absolut måste överensstämma med hur normerna ser ut i målspråket (Ingo 2011:67). Frågan är om denna strikta hållning är applicerbar även på ett skönlitterärt verk, där författaren kan använda interpunktion som ett medel för att skapa en viss stil. Enligt May (1997), som har undersökt hur de modernistiska författarna Woolf och Faulkners kreativa interpunktion överförs till franska och ryska, verkar det finnas ett motstånd hos översättare mot att överföra interpunktionen oförändrad till det aktuella målspråket, vilket i så fall stöder Ringmars och Ingos påståenden ovan. May påpekar att varje språk har sina egna konventioner vad gäller interpunktion och att översättare, trots ”sin känslighet inför topografin i författarens prosa gör vissa vanliga, nästan förutsägbara förändringar av interpunktionen och den syntaktiska frasstrukturen inom meningarna, vilket illustrerar den redigeringsroll översättare tenderar att ta på sig i förhållande till interpunktion” (May 1997:5, min översättning). Interpunktion verkar alltså vara ett område där målspråksnormerna bör styra, även om översättare i dag tar hänsyn till lägre nivåer i texten.

Künzli (2003) redogör för hur några svenska översättare och översättarstudenter reagerar när de ska översätta två meningar som är sammanlänkade med ett kolon i en fransk bruksanvisning för en telefon. Meningarna lyder: *Insérez la petite fiche du bloc alimentation dans le connecteur (C) : ouvrez le capot avant et le capot arrière* (ungefär *Sätt strömsladdens lilla stickpropp i kontakt (C): öppna den främre och den bakre luckan*). Det yttrande som kommer efter kolontecknet är inte en förklaring, eftersom luckorna inte behöver öppnas för att man ska kunna sätta i sladden, utan kolonet ska snarare ses som att det signalerar en kronologisk ordning. Kolonet i fråga har alltså en svårtolkad funktion som inte går att utläsa av kontexten och det finns, enligt Künzli, tre sätt att hantera detta kolon. Den första strategin är att översätta ord-för-ord från källtexten, den andra strategin innebär att ersätta kolonet med ett annat skiljetecken och den tredje går ut på att översättaren tillför ett förtydligande (Künzli 2003:160–163). Detta visar att kolonet är ett problem som översättarna måste hantera på något sätt. Intressant är också en reaktion från en av översättarna: ”Där har dom kolon men det gör vi inte” (2003:187). Den spontana reaktionen att det finns en skillnad mellan ”hur dom gör” i franskan och ”hur vi gör” i svenskan visar att det finns vissa kolonbruk som läsare i en kultur accepterar, medan andra användningar går emot normerna och därför skapar en reaktion hos mottagaren.

Karhiaho (2003) har undersökt kolonanvändningen i tyskan, där det liksom i svenskan förespråkas ett fåtal användningsområden för kolon. Hon kommer fram till att kolon i själva verket används på många fler sätt. Karhiaho menar att skiljetecknet är ”svårnormerbart”, eftersom det är semantiska kriterier som avgör hur kolon kan användas, och hon skriver vidare att av alla skiljetecken är kolon det enda som kan ha en *kataforisk* funktion, det vill säga att det kan syfta *framåt* på ett uttryck som kommer senare i texten. Skiljetecknet utlöser en ”förväntan” hos läsaren och riktar därför uppmärksamheten mot det kommande. Ett kolon skiljer och förbinder på samma gång (Karhiaho 2003:170). Tecknet signalerar att de självständiga satser som det skiljer åt hör ihop semantiskt, att den högra satsen kompletterar den vänstra och att den ”tillfogar satsen extra information som kan vara en orsak, en följd eller ett sätt” (2003:173). Karhiahos slutsats är att kolon är ett fakultativt tecken som kan bytas ut mot andra skiljetecken eller ord och att kolon, även om det alltså egentligen inte är ett nödvändigt skiljetecken, gör en författares stil mer ”levande och variationsrik” (2003:176).

Eskesen & Fuglsang (1998), som har undersökt kolon i översättningar från franska till danska, menar att skiljetecknet visserligen signalerar att det finns ett samband mellan två meningar men på ett ytterst implicit sätt, eftersom mottagaren ofta bara har kontexten att stödja sig mot. Kolon används traditionellt sett inte på samma sätt i danskan som i franskan och därför är ytterligare förtydliganden ofta nödvändiga i översättningar där danska är målspråk (Eskesen & Fuglsang 1998:177). Det danska sättet att läsa ser alltså något annorlunda ut än det franska på grund av skillnaderna i fråga om hur kolon används i de båda skriftspråkskulturerna. Mycket tyder på att även svenska läsare föredrar en annan grad av explicitering, eftersom kolonbruket inte skiljer sig nämnvärt mellan danskan och svenskan. Jag återkommer till Eskesen & Fuglsangs studie och kolontypologi i avsnitt 4.1 nedan.

2.3. Textbindning

I studier som undersöker hur meningar, satser och fraser binds ihop är det relevant att ta upp det område som inom textlingvistik kallas *textbindning*. Det handlar om hur satser och meningar samspelar med varandra i en text (Hellspong & Ledin 2010:80). Om en text är *koherent*, det vill säga sammanhängande, innebär det att den fungerar som en begriplig enhet för läsaren. Som läsare utgår vi från att en text är koherent, och det är den utgångspunkten som gör att vi ”tolkar in” samband

mellan meningar och satser. Det faktum att texter är hierarkiskt uppbyggda är också något som hjälper oss att förstå vad som är huvudinnehåll och vad som är bisaker. Om textens sammanhang signaleras med hjälp av explicita språkliga markörer, säger man att texten har *kohesion*. (2010:35–36). Vår förståelse av texten är beroende av de kopplingar som författaren gör mellan textens olika delar och eftersom kolontecknet kan betraktas som en implicit sådan form av koppling är det nödvändigt att undersöka vilka andra former av kopplingar som står översättaren till buds. Kontexten hjälper givetvis läsaren att förstå hur olika led hänger ihop, men skribenten (författaren eller översättaren) kan göra kopplingen mer eller mindre tydlig med hjälp av språkliga markörer. Skribenten kan också som ett medvetet stildrag tvinga mottagaren att ”läsa mellan raderna”. Det senare kan försvåra läsningen men också göra den mer givande och njutbar.

Lagerholm (2008) anger tre olika sätt att göra kopplingar mellan meningar och satser, nämligen *referensbindning*, *konnektivbindning* och *inferensbindning*. *Referensbindning* betyder att ett ord eller en fras – exempelvis pronomen, adverb, egennamn, synonymer eller överordnade begrepp – i en mening syftar tillbaka på något som nämnts tidigare, på en så kallad *referent* (den företeelse som själva ordet pekar på). Ett exempel på referensbindning med pronomen är ”Emma pratade högt och ivrigt. *Hon* verkade mycket upprörd.” (Lagerholm 2008:147, min kursivering). *Konnektivbindning* innebär att ord som visar på ett logiskt samband mellan satserna, så kallade *konnektiver*, finns utsatta. Vanligtvis utgörs dessa av konjunktioner, subjunktioner och konjunktionella adverb eller hela fraser och uttryck. Ett exempel på konnektivbindning är ”Det var varmt ute. Kalle tog *därför* av sig jackan.” (Lagerholm 2008:149, min kursivering). Konnektiver har betydelse för en texts begriplighet och läsbarhet, och de återfinns ofta i bland annat utredande och vetenskapliga texter. Kopplingen mellan satser signaleras emellertid inte alltid explicit med hjälp av språket utan den kan också vara implicit och kräva förkunskaper av mottagaren. Sådana kopplingar, som inte bygger på referenser eller konnektiver, kallas för *inferensbindning* och innebär att läsaren drar slutsatser om sambandet mellan två meningar med hjälp av sin omvärldskunskap. Inferenser kan se olika ut och kräva mer eller mindre kunskap om verkligheten hos mottagaren. Om man tar bort konnektiven i det närmast föregående exemplet ovan får man en enkel inferensbindning: ”Det var varmt ute. Kalle tog av sig jackan.” (Lagerholm 2008:149).

Hellspång & Ledin (2010) räknar med fyra huvudgrupper av konnektivbindning: *additiva* satskopplingar signalerar tillägg (t.ex. *och*,

dessutom), *adversativa* kopplingar signalerar att det råder ett motsatsförhållande (t.ex. *men, dock*), *kausala* kopplingar pekar på ett orsaksförhållande (t.ex. *eftersom, därför*) och *temporal* kopplingar signalerar tid (t.ex. *när, då*). Det finns också undergrupper till de fyra huvudgrupperna. Till de additiva satskopplingarna hör undergrupper som *specificering* och *omformulering* (med konnektiver som *till exempel, med andra ord*). Till de adversativa satskopplingarna hör *koncessiva* kopplingar (med konnektiver som *trots att, ändå*). Till de kausala satskopplingarna hör bland annat undergrupperna *konsekutiv* (med konnektiverna *följaktligen, så att*) och *konditional* (med konnektiven *om*) (Hellspong & Ledin 2010:88–89).

Strömquist (1998) menar att det inte alltid är att föredra att skriva ut ”allt”. Om man synliggör även de mest uppenbara samband, kan det ge ett lite komiskt intryck. Dessutom kan det få läsaren att känna sig ”behandlad på ett nedlåtande sätt” (Strömquist 1998:81). Hon menar att det är viktigt att skribenten är medveten om sina möjligheter att påverka hur läsaren tolkar texten och att skiljetecken är en sådan möjlighet till påverkan. Skiljetecken kan vara struktursignalerande och har därför betydelse för textbindningen (1998:94).

Textkategorin, eller *texttypen*, är något som kan påverka vilken sorts konnektiver som används i en text och hur ofta kopplingar skrivs ut. Nyström (2001) skiljer mellan berättande och argumenterande text och noterar att novellerna i hennes undersökning domineras av den additiva och temporal konnektionen, medan de argumenterande debattartiklarna istället har fler komparativa och kausala konnektiver (Nyström 2001:119).

3. Regler för kolonanvändning

För att kunna analysera möjliga orsaker till varför översättarna gör de val de gör, följer nedan en genomgång av likheter och skillnader mellan de regler som rör kolonanvändningen i det franska respektive svenska skriftspråket.

3.1. Kolonanvändningen i franska

Enligt Boysen (1996:454) är användningen av punkt, utropstecken och frågetecken ungefär likadan i franskan som i svenskan, medan kommatecken, semikolon och kolon däremot används lite annorlunda. Kolon används i franskan för att inleda direkt tal, precis som i svenskan. En viktig skillnad i användningen är dock att i franskan ”används kolon även ofta för att uttrycka en tilläggsförklaring som kan ses som a) en verkan eller b) en orsak” (1996:456). Boysen ger följande exempel på kolon som används för att förklara verkan (kursiv i originalet, min understrykning):

c’était plus fort que lui: il se mit à pleurer
det var för mycket för honom; han började därför att gråta (1996:456)

Följande exempel ges för att illustrera kolon som används för att förklara orsak:

il a dû abandonner son travail: il a eu un accident
han har varit/var tvungen att ge upp sitt arbete; han har nämligen råkat ut för en olycka/han råkade nämligen ut för en olycka (1996:456)

I Boysens två exempel ovan ersätts kolonet med semikolon och de kausala konnektiverna *därför* och *nämligen* läggs till för att förtydliga verkan- respektive orsakssambanden. Dessa tillägg är intressanta eftersom de tyder på att sambandet mellan yttrandena kan behöva förtydligas för en svensk läsare.

Eftersom Boysens genomgång bara nämner några få skillnader mellan språken kan det vara intressant att se vad andra böcker om fransk gram-

matik har att säga i ämnet. Pedersen et al. (1989) skriver att kolon är vanligare i franskan än i svenskan och att kolonet till exempel kan ”introducera en förklaring, en följd, en slutsats, en motsättning osv. och kommer därigenom ofta att svara mot svenska uttryck som ’nämligen’, ’det var (där)för att’, ’därför’, ’men ändå’.” (Pedersen et al. 1989:34). De påpekar också, intressant nog, att kolontecknet i franskan placeras fristående, som om det vore ett eget ord. Det har ju samma funktion som ett ord skulle ha haft mellan meningarna, om än mer implicit.

Enligt det franska grammatiska verket *Le bon usage* används kolon, förutom före citat eller före återgivning av tal eller tankar, för att introducera ”en analys, en förklaring, en orsak, en konsekvens eller en sammanfattning av det som föregår kolonet” (Grevisse & Goosse 1986:178, min översättning).

Drillon (1991) konstaterar att den franska kolon användningen sällan orsakar några problem, även om tecknet ofta sammanblandas med semikolonet. Det allra främsta syftet med kolon är att presentera det som kommer. Förutom redan nämnda användningsområden påpekar Drillon att kolon kan placeras före *uppräknings* och *listor* (kolonet kan också stå före själva listan) och före ett *omdöme* eller en *värdering*. En intressant, och nyare, användning av kolonet är den som *joker*, det vill säga som en mycket implicit länk mellan två idéer. Använt på detta sätt leder kolonet till att det logiska eller kronologiska sambandet lämnas åt läsarens fantasi och detta ger resonemanget en viss finess (Drillon 1991:392–397).

Sammantaget listar alltså handböckerna följande användningsområden för franskt kolon: före *citats*/*tal*/*tankar*, *förklaring*, *orsak*, *verkan/följd*, *slutsats/sammanfattning*, *motsättning*, *analys*, *uppräknings*, *omdöme/värdering* och som *joker*. Kort sagt verkar det finnas ett flertal möjligheter för den franska författaren som vill uttrycka en logisk relation mellan två meningar eller satser på ett mer implicit sätt än genom att förtydliga sambandet med ord.

3.2. Kolon användningen i svenska

Referensverket *Svenska skrivregler* har följande att säga om svensk kolon användning: ”Kolon används före uppräknings, exempel, förklaringar, specificeringar och sammanfattningar. Det kan då motsvara uttryck som *nämligen*, *det vill säga*, *till exempel*, *såsom*” (Svenska skrivregler 2008:188, kursiv i originalet). Utöver detta används kolon i svenskan före citat, replik och tanke, precis som i franskan. I *Skrivregler*

för svenska och engelska (TNC 2001) kan man läsa att kolon är ett tecken som pekar framåt och föregår uppräknningar, exemplifieringar och förklaringar och att det då motsvarar ord som *nämligen, det som följer*: ”Förklaringen var enkel: klockan hade stannat.” (TNC 2001:29).

Samtliga svenska användningsområden ovan har motsvarigheter i franskan förutom *specificeringar*, men eftersom ordet *specificera* betyder ’uppräknna el. ange i detalj’ (Bonniers svenska ordbok) kan man eventuellt se det som att detta användningsområde kan ingå i *uppräknningar*. Om man däremot vänder på resonemanget verkar det inte finnas någon rekommendation för att i svenskt skriftspråk använda kolon före *orsak, verkan, analys, motsättning, omdöme* eller som Drillons *joker*. Det är intressant att Boysen (1996) beskriver *tilläggsförklaring* (orsak eller verkan) som ett användningsområde som skiljer sig från svenskan, samtidigt som *Svenska skrivregler* (2008) påpekar att kolon används före just *förklaring*. Det finns alltså en möjlighet att välja att se *orsak* och *verkan* som olika sorters förklaringar, även om exempelvis Pedersen et al. (1989) skiljer mellan förklaring, orsak och verkan. Jag kommer att diskutera detta mer ingående i avsnitt 4.1.3 och 4.1.5 nedan. Om man räknar bort orsak och verkan, återstår franskt kolon för *motsättning, analys, omdöme* och *joker* utan svensk motsvarighet.

I boken *Komma rätt, komma fel och komma till punkt* diskuterar Truss & Halldinger (2005) interpunktion ur ett mer allmänt perspektiv. De skriver bland annat följande om kolon: ”Ett kolon föregås nästan alltid av en fullständig mening, och i sin enklaste form annonserar det tämligen teatraliskt vad som komma skall. Likt en väl-drillad magikers hjälpreda skapar det en kort paus för att ge dig tid att bli lite orolig och drar sedan bort tygstycket och uppenbarar hela tricket” (Truss & Halldinger 2005:142). Detta kolon kallar de ”det annonserande kolonet” och det påminner om den kolonrelation som nedan kallas för *emfatiskt kolon* (se 4.1.1). De nämner också att kolon kan användas ”som ett slags stödpunkt mellan två antiteser eller motsatta påståenden” (2005:143), vilket påminner om *motsättningskolon* nedan (se 4.1.4). Eftersom boken från början är utgiven i Storbritannien och sedan omarbetad för den svenska marknaden, är det svårt att veta hur mycket av den diskuterade kolonanvändningen som egentligen gäller brittisk interpunktion. Bland annat citeras brittiska författares synpunkter på hur kolon bör användas. Boken är heller inte en vetenskaplig text, och sammantaget gör detta att det inte går att utgå från att ovan nämnda kolonbruk är norm i svenskan, även om det kanske visar att det finns utrymme för att kolon kan användas på flera sätt. Jag kommer istället att utgå från *Svenska skriv-*

reglers beskrivning av den svenska kolonanvändningen i den här studien.

4. Analys

I detta kapitel kommer jag först att redogöra för de olika kolonrelationer som jag har hittat exempel på i mitt korpusmaterial samt illustrera dem med hjälp av exempel ur samma material. Därefter går jag igenom de olika strategier översättarna har använt sig av när de på något sätt har överfört det franska kolonet till de svenska texterna. Även översättningsstrategierna belyses med exempel ur materialet.

Eftersom detta i huvudsak är en kvalitativ studie har jag valt att inte i detalj redovisa hur de olika kolonrelationerna eller översättningsstrategierna fördelar sig över materialet. Mitt material är för litet för att det ska gå att dra generella slutsatser. Snarare än att redovisa exakta procentsatser är syftet att undersöka vilka sorters kolonsamband som finns i de undersökta texterna samt vilka strategier som används för att hantera dessa relationer vid översättning (se avsnitt 1.1 ovan).

4.1. En kolontypologi

Eskesen & Fuglsang (1998) har, som nämnts i avsnitt 2.2 ovan, undersökt skillnader och likheter i kolonanvändning mellan franska och danska. Utifrån en egen översättning av en fransk filosofisk essä har de skapat en kolontypologi med sexton olika samband som det franska kolonet kan skapa mellan två yttranden. Med *kolonsamband* avses förbindelser som skapas genom att ett kolontecken placeras mellan två yttranden (meningar, satser eller fraser) i en grafisk mening, det vill säga en mening som inleds med stor bokstav och avslutas med stort skiljetecken. Eskesen & Fuglsangs resultat visar att det i franskan går att använda kolon på många fler sätt än i danskan. De kommer också fram till att det mest idiomatiska sättet att överföra ett franskt kolon till danska oftast är att ersätta kolonet med en punkt. Ibland behövs även någon form av konnektiv för att tydliggöra förhållandet mellan två yttranden och för att texten ska uppfattas som koherent av den danska läsaren. Man kan givetvis ställa sig frågan hur pass generella slutsatser det går att dra utifrån en undersökning som baseras på en översättning av ett enda verk. Samtidigt visar min undersökning att Eskesen &

Fuglsangs typologi är mycket användbar för att analysera skillnader och försöka förstå de problem som svenska översättare ställs inför när de möter franska kolon.

Eskesen & Fuglsangs kolontypologi, med totalt sexton kolongrupper, baseras alltså på exempel ur en filosofisk essä med argumenterande karaktär. Eftersom mitt undersökningsmaterial utgörs av en skönlitterär korpus, har jag valt att göra vissa anpassningar av typologin. Exempelvis presenterar jag endast de kolongrupper jag har hittat exempel på i mitt material. Jag har också valt att utesluta kolonggrupperna *anföringskolon* och *dolt citat-kolon* (står före citat/tanke/replik samt före indirekt tal), på grund av att jag utgår från skönlitterära texter där denna kolon-användning är mycket vanlig och därför skulle svara för större delen av exempelsamlingen. Dessutom skiljer sig den franska och den svenska kolon-användningen inte åt för dessa kolongrupper och de är därför inte av intresse för den här undersökningen.

Sex av de sexton kolongrupper som Eskesen & Fuglsang tar upp i sin undersökning har jag inte hittat några exempel på i mitt material. Detta kan bero på att mina exempel är hämtade ur romaner och att vissa kolonsamband därför förekommer mer sällan än i exempelvis argumenterande texter. Dessa kolonrelationer är: *fördjupande kolon*, *journalistiskt kolon*, *koncessivt kolon*, *preciserande kolon*, *retorisk fråga-kolon* och *statistikkolon*. *Fördjupande kolon* används mellan ett av författaren introducerat fenomen och en fördjupande förklaring. *Journalistiskt kolon* återfinns i ett citat eller en rubrik som ofta fungerar som en form av slogan. *Koncessivt kolon* står mellan en huvudsats och en koncessiv bisats. *Preciserande kolon* återfinns efter ett av författaren introducerat begrepp och den efterföljande preciseringen, som består av ett konkret ord, ett substantiv eller en nominalfras. *Retorisk fråga-kolon* står mellan en retorisk fråga och dess svar. *Statistikkolon* står mellan ett yttrande om ett förhållande och själva underbyggandet med statistiska upplysningar (Eskesen & Fuglsang 1998:157–169).

I flera fall har det varit svårt att kategorisera vilken sorts kolonsamband som råder, vilket inte ska ses som en kritik av Eskesen & Fuglsangs typologi utan snarare som att det franska kolonet verkligen är implicit och svårtolkat i många situationer. Jag fann åtta olika typer av franska kolon i mitt material: *emfatiskt kolon*, *exempelkolon*, *konsekvenskolon*, *motsättningskolon*, *orsakskolon*, *sammanfattande kolon*, *temporalt kolon* och *dubbelkolon*. De beskrivs mer utförligt i alfabetisk ordning nedan, bortsett från gruppen dubbelkolon som jag redogör för sist, eftersom den inte bygger på något eget kolonsamband. Tilläggas bör att det säkerligen skulle gå att hitta fler kolongrupper i ett större

material, men det skulle bli för omfattande för att rymmas inom ramen för denna uppsats. I vissa av exemplen nedan har jag gjort understrykningar för att markera vad som skiljer måltexten från källtexten.

4.1.1. *Emfatiskt kolon*

Emfatiskt kolon har, enligt Eskesen & Fuglsang, som enda syfte att rikta läsarens uppmärksamhet från yttrande 1, som står före kolontecknet, till yttrande 2, som kommer efter kolonet. Det är det andra yttrandet som författaren vill belysa och därför behöver det första inte rymma något viktigt innehåll. Författaren kan även i yttrande 1 ge en personlig kommentar till det som kommer efter kolonet. Användningen av emfatiskt kolon gör berättelsen mer dynamisk och levande. Den relation som etableras mellan de båda yttrandena är alltså framåtsyftande, och kolonet ska hjälpa läsaren att uppfatta denna relation (Eskesen & Fuglsang 1998:167). Emfatiskt kolon utgör den största kategorin i mitt material med över hälften av alla kolonsamband, vilket sannolikt har att göra med texttypen, det vill säga skönlitterär text. Nedan ges några exempel på hur denna relation kan se ut:

- (1) Je n'ai eu qu'une impression : j'étais devant une banquette de tramway et tous ces voyageurs anonymes épiaient le nouvel arrivant pour en apercevoir les ridicules

Jag fick bara ett enda intryck: jag satt framför en fullsatt bänk i en spårvagn, och alla dessa för mig obekanta trafikanter granskade den nypåstigne för att finna något löjligt hos honom (Camus)

- (2) Mais oui : la petite ville du Sud endormie dans sa vallée, avec ses maisons à colonnes blanches, ses traditions, ses préjugés...

Jovisst: den lilla staden i Södern som slumrar i sin dal med sina hus med vita pelare, sina traditioner, sina fördomar... (Green)

I exemplen ovan bär yttrandena före kolontecknen inte på något eget viktigt innehåll utan syftet är att föra läsaren framåt mot det som kommer sedan, det som författaren vill lyfta fram. Detta kolon gör texten dynamisk eftersom man läser meningen med en liten paus innan det väsentliga kommer. Yttrande 1 kan vara ett kort uttryck som exempelvis *för det första, också detta, och en annan sak, och det är sant och kort sagt.*

Svårigheterna med att klassificera exemplen i denna kolongrupp beror på att yttrandet efter kolontecknet ibland påminner om en fördjupning av det som sägs i det första yttrandet. Ett exempel på detta är följande:

- (3) Fièvre d'être ouvrière mais pas au point de le rester toujours, rêvant de la seule aventure à sa mesure : prendre un commerce d'alimentation

Stolt över att vara arbeterska men inte till den grad att hon tänkte förbli det, drömde hon ständigt om det enda äventyr som hon tyckte var henne värdigt: att skaffa sig en livsmedelsaffär (Ernaux)

Jag har valt att klassificera exempel (3) ovan som tillhörande gruppen emfatiskt kolon, trots att det möjligen skulle gå att argumentera för att objektet i meningen, ”det enda äventyr som hon tyckte var henne värdigt”, fördjupas i yttrandet ”att skaffa sig en livsmedelsaffär”. Enligt min bedömning är själva syftet med att använda kolon här att skapa en paus, en dynamik i texten, snarare än att ge läsaren en fördjupning av ett tidigare nämnt *begrepp*. Jag tolkar Eskesen & Fuglsangs kolongrupp *fördjupning* som att det begrepp som introduceras i yttrande 1 ska kräva en utveckling för att vara begripligt och att exemplet inte kan kategoriseras som fördjupning när det rör sig om ett mer vardagligt yttrande eller ord, som *äventyr* ovan.

Exempel (4) nedan är ytterligare ett lite svårklassificerat exempel där man kanske kan se det som att objektet i yttrande 1, ”det jag mest av allt ville dölja”, får en viss fördjupning i yttrande 2:

- (4) Il avait compris la chose de moi que je cachais le plus : c'est que je manquais de mère

Han hade förstått det jag mest av allt ville dölja: att jag inte hade någon mor (Magnan)

Det dramatiska, starkt framåtpekande syftet har styrt mig i klassificeringen av exemplet som tillhörande kategorin emfatiskt kolon, liksom det faktum att yttrande 1 inte har karaktären av begrepp som behöver fördjupas.

4.1.2. Exempelkolon

Med *exempelkolon* avses enligt Eskesen & Fuglsang det kolon som föregår en exemplifiering av det som sägs i det första yttrandet. Författaren presenterar i yttrande 1 ett överordnat tema som i yttrande 2 delas upp i underteman, och när ett kolon är placerat mellan dessa båda yttranden hjälper det läsaren att förstå att det som följer är just en uppräknings (1998:167). Denna kolonanvändning är relativt okomplicerad, eftersom vi använder tecknet på samma sätt i svenskan.

- (5) Des fêtes, sans doute : la distribution de gâteaux tous les jeudis par des dames bénévoles, une coupe de champagne au jour de l'an, le muguet du premier mai

Festtillfällen, givetvis: bakelserna som välgörenhetstanterna kom med varje torsdag, ett glas champagne på nyårsdagen, liljekonvaljerna första maj (Ernaux)

- (6) Pour comprendre aussi cette histoire refermée à onze ans, se rappeler toutes les phrases qui commence par « dans le temps » : dans le temps on n'allait pas à l'école comme maintenant, on écoutait ses parents, etc.

För att förstå den här historien som för min mormors del var avslutad när hon var elva måste man också minnas alla de meningar som börjar med ”på den tiden”: på den tiden fick man inte gå i skolan som nu, på den tiden lydde man sina föräldrar etc. (Ernaux)

I exempel (5) ger författaren exempel på några olika festtillfällen, och i (6) har författaren inte för avsikt att räkna upp alla meningar som börjar med adverbialen *på den tiden*, utan nöjer sig med två exempel på sådana meningar. Att det är en exempeluppräknings förstärks dessutom av det avslutande *etc.* Intressant att notera är att översättaren förtydligar uppräknings i (6) genom att upprepa *på den tiden*, vilket inte källtexten gör. Kanske upplevde översättaren att detta tillägg behövdes, eftersom yttrande 1 utlovar ”meningar som börjar med ’på den tiden’”.

4.1.3. Konsekvenskolon

När *konsekvenskolon* används, indikerar kolonet att yttrande 2 är en direkt följd av det som uttrycks i yttrande 1. Det första yttrandet kan

exempelvis vara en förklaring där författaren tar upp en tendens eller handling som har ägt rum och i yttrande 2 kommer sedan ett direkt resultat av detta (Eskesen & Fuglsang 1998:170). För att exemplet ska klassificeras som konsekvenskolon krävs alltså att det andra yttrandet är en konsekvens av det första yttrandet, som i sin tur är en direkt eller indirekt orsak till fenomenet i yttrande 2. Denna grupp är den tredje största i mitt material och ett exempel är detta:

- (7) Le soleil était monté un peu plus dans le ciel : il commençait à chauffer mes pieds

Solen hade hunnit lite längre upp på himlen: mina fötter började bli varma av solstrålarna (Camus)

Efter kolonet i (7) kommer en konsekvens av att solen har stigit ytterligare, nämligen att fötterna värms upp. Detta är samma kolonanvändning som Boysens *verkan*, men ett förtydligande *därför* skulle förmodligen uppfattas som en aning överflödigt: *mina fötter började därför bli varma*. Däremot finns det inget som hindrar en samordning av meningarna med den additiva satskopplingen *och* istället för kolonet, eftersom den kronologiska ordningen – först orsak och sedan verkan – framgår ändå: *Solen hade hunnit lite längre upp på himlen och mina fötter började bli varma av solstrålarna*.

I exemplet nedan stötte jag på problem vid klassificeringen:

- (8) Dans sa jeunesse, il avait eu envie de faire du théâtre : au régiment il jouait dans les vaudevilles militaires

I sin ungdom hade han haft lust för teatern, under sin exercistid hade han spelat med i de lustspel som soldaterna brukade uppföra (Camus)

Jag har valt att se exempel (8) ovan som *konsekvenskolon*, eftersom det enligt min bedömning är den mest troliga tolkningen, men det går även att se det som *orsakskolon*. Det beror på vilket som kommer först rent tidsmässigt – lusten för teater eller deltagandet i lustspelen. Det har då viss betydelse vad som avses med ”ungdom” – om mannen fortfarande är i sin ungdom när han har avslutat sin militärtjänstgöring skulle det kunna tolkas som att kolonet uttrycker ett orsakssamband. Eftersom ”den logiska ordningen är att orsak föregår verkan” (Ingo 2011:52), är det dock troligast att det handlar om ett konsekvenssamband där lusten för teatern är orsaken och deltagandet i lustspelen konsekvensen.

Ytterligare ett svårklassificerat exempel är detta:

- (9) Elle pleurait à petits cris, régulièrement : il me semblait qu'elle ne s'arrêterait jamais

Hon lät med regelbundna mellanrum höra små skrik, och det föreföll mig som om hon aldrig skulle sluta (Camus)

Det är svårt i exempel (9) att se vilken relation kolonet etablerar mellan de båda yttrandena, men min tolkning är att det är själva regelbundenheten som gör att berättaren upplever det som att ljudet aldrig kommer att ta slut. Därför har jag klassificerat exemplet som konsekvenskolon.

Även i nedanstående exempel är kolonrelationen mycket svårtolkad:

- (10) Tous me regardaient : j'ai compris que c'étaient les jurés

Alla betraktade mig; jag förstod att det var jurymännen (Camus)

Det går givetvis att diskutera om det är just det faktum att alla tittar på berättarjaget i exempel (10) som gör att han drar slutsatsen att de är jurymän, eller om det är något annat som är avgörande. Det ligger emellertid nära till hands att tolka sambandet som en konsekvens, att de betraktar honom eftersom de ska bedöma om han är skyldig till brottet han står anklagad för.

Eskesen & Fuglsangs kategori konsekvenskolon är identisk med det Boysen benämner som tilläggsförklaring i form av verkan (se avsnitt 3.1 ovan). Det är intressant att notera att Boysen i sitt exempel lägger till den kausala konnektiven *därför*, eftersom detta ord inte finns med i mitt material när det rör sig om konsekvenssamband. Istället överförs dessa yttranden med kolon eller något annat skiljetecken eller med tilläggen *och*, *och då*, *då* samt *i alla händelser*.

Möjligen kan de ofta uteblivna förtydligandena vid konsekvenskolon i de svenska översättningarna bero på att kolon kan användas före förklaring i svenskan och att just *verkan* eller *konsekvens* kan ses som ett slags förklaring i sig (se avsnitt 3.2). I så fall bör en direktöverföring av konsekvenskolon inte vara svårare att ta till sig för en svensk läsare än för en fransk läsare. De uteblivna förtydligandena beror kanske också på att texttypen kan medföra en ovilja från översättarnas sida att skriva ut ”allt”.

4.1.4. Motsättningskolon

När *motsättningskolon* används signalerar författaren med hjälp av kolon att det råder en motsättning mellan de två aktuella yttrandena (Eskesen & Fuglsang 1998:161). Författaren ger det andra yttrandet en annan vinkel än den som läsaren mötte i det första yttrandet, och överraskar på så vis läsaren. Jag har endast funnit två exempel som har kunnat klassificeras som motsättningskolon. Ett sådant exempel är det följande:

- (11) Nous habitons une « grande maison bourgeoise », nous avons un second enfant : elle ne « profitait » de rien

Vi bodde i ett ”stort borgerligt hus”, vi hade fått vårt andra barn: ingenting av detta kom henne ”till godo” (Ernaux)

I exempel (11) hade ett adversativt *men* förtydligat sambandet, samtidigt som det faktum att översättaren har direktöverfört kolonet onekligen ger en dramatisk ”slutkläm” till det första yttrandet. Kanske har översättarens ”känslighet inför topografin i författarens prosa” (May 1997:5) här fått väga tyngre än svenska interpunktionsregler, eftersom översättaren har valt att motstå impulsen att göra ett förtydligande tillägg och istället är trogen författarens stil. Exemplet illustrerar också tydligt det som Karhiahö (2003:170) menar med att kolonet fungerar både sammanbindande och åtskiljande – yttrandena här skiljs åt av kolonet samtidigt som sambandet kvarstår.

4.1.5. Orsakskolon

I meningar med *orsakskolon* indikerar kolonet att orsaken – eller en förklaring – till det som beskrivs i det första yttrandet finns i det yttrande som kommer efter kolonet. Ett orsakssamband råder alltså mellan de båda yttrandena. Det är den semantiska betydelsen som talar om för läsaren att yttrande 2 är just en orsak som syftar tillbaka på yttrande 1 och att samma ämne behandlas i yttrandena (Eskelsen & Fuglsang 1998:169–170). Detta är den näst största gruppen i mitt material, efter gruppen emfatiskt kolon. Ett exempel följer nedan:

- (12) Plutôt que d'aller la voir, je préférais qu'elle vienne chez nous : il me semblait plus facile de l'insérer quinze jours dans notre vie

que de partager trois heures de la sienne, où il ne se passait plus rien

Hellre än att besöka henne föredrog jag att hon hälsade på hos oss: det föreföll mig enklare att infoga henne två veckor i vårt liv än dela tre timmar av hennes, där det inte längre hände något (Ernaux)

Orsaken till yttrande 1 i exempel (12), att berättaren föredrar att modern besöker dem snarare än tvärtom, ges i yttrande 2 efter kolonet. Genom att infoga den kausala konnektiven *eftersom* istället för kolonet kan man pröva om det handlar om ett orsakssamband. Även ett *nämligen*, som Boysen lade till i sitt exempel för att understryka orsakssambandet, skulle fungera i meningen ovan: det föreföll mig *nämligen* enklare [...].

Ett mer implicit orsakssamband råder i följande exempel:

- (13) J'opposais le silence à ses tentatives pour maintenir l'ancienne complicité (« on peut tout dire à sa mère ») désormais impossible : si je lui parlais de désirs qui n'avaient pas traits aux études (voyages, sports, surboums) ou discutais de politique (c'était la guerre d'Algérie), elle m'écoutait d'abord avec plaisir, heureuse que je la prenne pour confidente, et d'un seul coup, avec violence : [citat]

Mot hennes försök att hålla liv i vår tidigare gemenskap ("för sin mor kan man berätta allt"), som nu blivit fullständigt omöjlig, satte jag tystnaden: om jag talade med henne om önsknings jag hade som inte berörde mina studier (resor, sport, hippor) eller diskuterade politik (det var under Algeriet-kriget) lyssnade hon först belåtet till mig, lycklig över att vara min förtrogna, men så, plötsligt, ursinnigt: [citat] (Ernaux)

Eftersom mamman i exempel (13) tappar humöret när dottern berättar om sina önsknings väljer den senare att vara tyst. Detta är mycket implicit uttryckt genom kolonet, och ett *eftersom* eller ett *nämligen* hade kunnat förtydliga hur yttrandena logiskt hänger ihop. I min undersökning har översättarna i ett flertal fall använt sig av förtydligande markörer för att signalera orsakssamband. Konnektiver som *för*, *ju* och *av att* förekommer, liksom skifte till andra skiljetecken. Trots detta görs direktöverföringar utan något förtydligande i nästan hälften av exemplen på orsakssamband i materialet, vilket skulle kunna stödja tanken att kolon för att signalera orsak är en fullt idiomatisk användning även på svenska.

Jag vill här knyta an till diskussionen i avsnittet om konsekvenskolon (4.1.3), för även där överfördes kolon – något överraskande – i många fall utan förtydligande. Detta tyder på att den svenska läsaren förväntas kunna ta till sig konsekvens- eller orsakssamband som uttrycks enbart med hjälp av kolon. Det är svårt att utifrån ett litet material säga om det rör sig om en interpunktionsregel som mer har tagit formen av en svagare norm som det går att ”bryta” mot, eller om det är utmärkande för litteratur som har översatts från franska att kolon överförs på det här sättet. Trots detta är det intressant att se att det möjligen finns en tendens till att översättarna väljer att vara källtexterna trogna i de här fallen. Anledningen kan kanske vara att de, liksom vad gäller motsättningskolon ovan, vill föra fram författarens skönlitterära stil ända ner på skiljeteckennivå till den svenska läsaren. Det kan, som nämnts ovan, inte heller uteslutas att det rör sig om en ovilja att explicitera för måltextläsaren det som är implicit i källtexten av rädsla för att ”skriva läsaren på näsan”.

4.1.6. *Sammanfattande kolon*

Ett *sammanfattande kolon* signalerar att yttrande 2 kommer att upprepa det som stod i yttrande 1, fast med andra och färre ord. Efter kolonet lyfter författaren alltså fram en omformulering av det redan sagda – utan att lägga till någon ny information – för att vara säker på att budskapet ska nå fram till mottagaren. Yttrande 1 kan vara av det mer abstrakta slaget, medan yttrande 2 ofta är mer koncist och ibland kan fungera ungefär som en lättbegriplig ”slogan” (Eskesen & Fuglsang 1998:171–172). Endast några få av exemplen i mitt material kunde kategoriseras som tillhörande gruppen *sammanfattande kolon*:

- (14) Les lèvres se ramassent, perdent ou leur dessin ou leur rondeur, les poils des sourcils s'allongent, pointent, s'incurvent : on vieillit...

Läpparna skruppnar ihop, förlorar sin teckning eller sin runda form, ögonbrynens hårstrån blir längre, spetsigare och krullar sig uppåt: man åldras... (Bianciotti)

I exempel (14) ovan *sammanfattar* berättaren med två ord det som redan sagts. *Sammanfattande kolon* används även i svenska, och kan då motsvara uttryck som *det vill säga*. Förmodligen spelar texttypen, skönlitterär text, roll för valet att inte förtydliga. I utredande eller

argumenterande text är det, som nämnts tidigare, viktigt att sätta ut konnektiver för att föra fram sitt budskap på ett tydligt sätt. I skönlitterär text, där syftet är själva berättelsen, finns emellertid inte samma behov och ”utelämnade ord kan ibland ha större effekt än utsatta” (Lagerholm 2008:224). Översättaren måste alltså, medvetet eller omedvetet, avgöra var gränsen för begriplighet går.

Enligt min bedömning gör direktöverföringen av kolonet i (15) nedan att läsaren får svårt att följa berättarens tankegång:

- (15) Et qu'en feignant de se considérer comme une employée, elle transformait instinctivement la domination culturelle, réelle, de ses enfants lisant *Le Monde* ou écoutant Bach, en une domination économique, imaginaire, de patron à ouvrier : une façon de se révolter.

Och när hon låtsades som om hon betraktade sig som vårt hembiträde omformade hon instinktivt den kulturella, och faktiska, överlägsenheten hos sina barn som läste *Le Monde* eller lyssnade till Bach till en ekonomisk och inbillad dominans, som mellan chef och arbetare: ett sätt att göra uppror (Ernaux)

Ett tillägg i (15) ovan, till exempel ”*det var* ett sätt att göra uppror”, skulle skapa kohesion i texten, men eftersom kolon används även i svenskan för att sammanfatta något så går det inte att säga att översättningen här bryter mot de svenska reglerna för kolonanvändning.

4.1.7. Temporalt kolon

Kategorin *temporalt kolon* kännetecknas av att en tidsdimension som uttrycks explicit i yttrande 1 enbart finns med implicit i yttrande 2, vilket uttrycks genom det franska kolonet. Yttrande 1 introducerar alltså en tidsaspekt – en avslutad och en nutida period – och den nutida aspekten fördjupas sedan i yttrande 2. Tillsammans understryker de båda yttrandena skillnader i tid mellan hur det var då och hur det är nu (Eskesen & Fuglsang 1998:166). Det enda exemplet på temporalt kolon i mitt material är det följande:

- (16) Je revenais près d'elle surtout quand j'étais malheureuse à cause d'histoires sentimentales que je ne pouvais pas lui dire, même si, maintenant, elle me confiait en chuchotant les fréquentations ou la fausse couche d'une telle : il était comme convenu que j'avais l'âge d'entendre ces choses mais qu'elles ne me concerneraient jamais

Jag återvände till henne framför allt när jag var olycklig på grund av någon kärlekshistoria som jag inte kunde berätta för henne, även om hon numera viskande anförtrodde mig nyheter om den och dens suspekta umgänge eller missfall: nu tycktes det underförstått att jag befann mig i en ålder då jag kunde få höra om sådana tilldragelser, men att de aldrig skulle drabba mig (Ernaux)

I exempel (16) ovan uttrycks skillnaden i tid mellan då och nu i yttrande 1 genom satsadverbialet *maintenant/numera*. I den franska källtexten finns sedan i yttrande 2 denna tidsaspekt med implicit genom kolonet. I den svenska måltexten har tidsdimensionen förtydligats genom att tidsadverbialet *nu* har tillagts direkt efter kolonet, detta eftersom den temporala kolonanvändningen inte har någon motsvarighet i svenskan.

4.1.8. Dubbelkolon

Denna sista kategori skiljer sig från de övriga kolonkategorierna genom att den inte bygger på att nya relationer etableras mellan yttrandena. Istället går relationerna i gruppen att hänföra till de tidigare nämnda kolonsambanden. Guppen *dubbelkolon* kännetecknas istället av att det förekommer två kolontecken i samma grafiska mening. Detta är, enligt Eskesen & Fuglsang (1998:172), något som kan kullkasta det hierarkiska sättet på vilket vi läser en mening och som gör att vi betraktar viss information som viktigare än annan. Intressant nog noterar de också att till och med franska skrivregler (Grevisse & Goosse 1986:178) avråder från att använda två kolon i samma mening, eftersom detta kan leda till att de logiska sambanden blir otydligare. Jag fann ett enda exempel på dubbelkolon i mitt material:

- (17) Dans cette pièce, ce matin-là, il n'y avait que deux bruits : celui de l'horloge qui marchait toujours et un bébé qui pleurait à gueule ouverte : c'était toi qui avais faim

Det hördes bara två ljud här inne den morgonen: klockan som fortfarande gick och en liten unge som skrek för full hals: det var du som var hungrig (Magnan)

Det första kolontecknet i (17) signalerar att det som följer är exempel på, eller underteman till, ordet "ljud". Det andra kolontecknet används för att skapa en paus och därmed lägga emfas på det som kommer sedan.

Det är intressant att se att översättaren har överfört båda kolontecknen i den svenska översättningen och i och med detta riskerar att läsaren får svårare att uppfatta den inbördes informationshierarkin. Kanske kunde man tänka sig att använda en punkt istället för det sista kolonet, vilket i så fall skulle bevara den dramatiska paus som det franska kolonet vill uttrycka.

4.2. Strategier

Den totala andelen kolon (bortsett från anföringskolon och dolt citatkolon) som direktöverfördes till måltexten, oavsett typ av kolonsamband, uppgår till lite över hälften av exemplen i undersökningsmaterialet. Det betyder att i lite mindre än hälften av fallen används någon annan, från källtextens interpunktion mer avvikande, form av strategi för att hantera det franska kolonet. Resultatet tyder på att översättare från franska till svenska ofta måste hantera detta skiljetecken på något vis, medvetet eller omedvetet, även i skönlitteratur. Vilka strategier använder sig då översättarna av för att överföra franska kolonsamband, när det bedöms som alltför oidiomatiskt att göra en direktöverföring?

Jag har identifierat fem olika strategier, inklusive direktöverföring, som de svenska översättarna i materialet använder sig av. Dessa strategier, samt deras för- och nackdelar, presenteras nedan och illustreras med exempel från materialet. Jag tar även upp fall där det franska kolonets syfte, alltså själva relationen mellan yttrandena, är svårkategoriserad – något som kan medföra problem för översättaren, eftersom det då är svårt att veta vilken översättningsstrategi som är den bästa i situationen. Strategierna presenteras i ordning efter hur vanligt förekommande de är i mitt material.

4.2.1. Direktöverföring

Strategin *direktöverföring* innebär att översättaren har överfört kolonet från källtext till måltext utan att göra något ytterligare ingrepp. Detta är den strategi – eller icke-strategi – som är mest trogen källtexten, eftersom den inte anpassar texten till målkulturen utan istället för läsaren till författaren och källkulturen. Läsaren lämnas att ensam tolka sambandet mellan de båda yttrandena, vilket emellanåt kan vara svårt, speciellt i de fall där det samband som råder mellan yttrandena inte framgår tydligt:

- (18) Les poings aux tempes, il regardait sans les comprendre ces mots dans leurs petites colonnes étroites et c'était en vain que sur ses lèvres se formaient les sons graves de cet anglais archaïque : une voix couvrait le pieux murmure, et cette voix était celle de Praileau

Med de knutna händerna mot tinningarna stirrade han utan att förstå på de smala tätt-tryckta spalterna av ord medan hans läppar förgäves uttalade gammalengelskans tunga ljud: över det andäktiga mumlet ljöd en annan röst, Praileaus röst (Green)

I exempel (18) är det inte alls tydligt vilken relation som råder mellan de båda självständiga meningarna. Det enda som binder dem samman är att det innehållsligt rör sig om ljud i båda yttrandena. Jag har valt att kategorisera detta exempel som emfatiskt kolon, eftersom kolontecknet inte har någon egentlig funktion förutom att syfta framåt på det som kommer. Inget av de kolonbruk som *Svenska skrivregler* (2008) nämner är applicerbart på exemplet, och följaktligen skulle det vara mer idiomatiskt att i översättningen sätta punkt mellan de båda yttrandena, eller möjligtvis använda semikolon om översättaren vill behålla en sambandssignal.

Ytterligare ett exempel där denna översättningsstrategi försvårar läsningen är följande:

- (19) Elle cherchait à me libérer de toutes les tâches matérielles, regrettait de devoir me laisser faire la cuisine et les courses, mettre en route la machine à laver, dont elle craignait de se servir : désireuse de ne pas partager le seul domaine où elle était reconnue, où elle se savait utile

Hon försökte befria mig från alla materiella sysslor, tyckte det var tråkigt att behöva lämna matlagandet och inköpen åt mig, att inte klara av att starta tvättmaskinen som hon var rädd att använda: angelägen att inte dela med sig inom det enda område där hon visste att hon kunde vara till nytta (Ernaux)

Mellan yttrandena i (19) råder ett orsakssamband – orsaken till handlandet i yttrande 1 står att finna i yttrande 2, och detta skulle bli tydligare genom ett tillägg av någon av konnektiverna *eftersom* eller *nämligen* i översättningen.

Ytterligare ett exempel, där översättningen följer den franska interpunktionen trots att den ”bryter” mot svenska interpunktionsregler, är (20) nedan:

- (20) Il n'y a plus ni haut ni bas : toutes les étoiles sont mortes ; le dernier couchant a fait place à la nuit ; le monde est aboli

Det finns varken upp eller ner: alla stjärnor har slocknat; den sista solnedgången har lämnat plats åt natten; världen är avskaffad (Bianciotti)

Det franska kolonet i källtexten ovan har klassificerats som emfatiskt eftersom syftet med det endast är att peka framåt mot yttrande 2. Översättaren hade här till exempel kunnat använda sig av tankstreck för en något mer idiomatisk svenska. Tankstreck kan enligt *Svenska skrivregler* användas för att ”ange paus före något oväntat” eller ”runt parentetiska inskott och tillägg, t.ex. före en tillfogad förklaring, reservation, summering eller dylikt” (Svenska skrivregler 2008:191). Möjligheten att använda tankstreck finns för övrigt i många fall i materialet där översättarna istället har valt att direktöverföra kolontecknet.

Att exempelkolon och sammanfattande kolon har direktöverförts är av mindre intresse, eftersom kolon används på detta sätt även i det svenska skriftspråket. Vad som däremot är mycket intressant med denna strategi är att emfatiskt kolon är den överlägset största gruppen av direktöverförda kolon. Detta kolonbruk följer nämligen inte de svenska reglerna för interpunktion, att döma av *Svenska skrivreglers* beskrivning (se avsnitt 3.2). Detsamma gäller orsakskolon och konsekvenskolon, som också är stora grupper som har direktöverförts i materialet. Även ett motsättningskolon har överförts med denna strategi, i exempel (11) ovan. Om de svenska skrivreglerna hade följts, hade enbart kolon framför ”uppräknings, exempel, förklaringar, specificeringar och sammanfattningar” direktöverförts, men så är uppenbarligen inte fallet. Om man dessutom räknar bort exempelkolon och sammanfattande kolon, så utgör fallen där kolon har direktöverförts till måltexterna ändå ungefär hälften av alla exempel. Jag anser att detta är en mycket stor andel kolon som används på ett sätt som inte verkar följa de svenska normerna.

Tyder resultatet på att översättare, som Ringmar (2010:9) påpekar, i dag tenderar att ta hänsyn till allt lägre språkliga nivåer, och att detta faktiskt gäller även på skiljeteckennivå? Eller är direktöverföringen av emfatiskt kolon, orsakskolon, konsekvenskolon och motsättningskolon ett tecken på att normerna håller på att försvagas eller förändras? Man skulle här kunna knyta an till polysystemteorin (se avsnitt 2.1 ovan) och hävda att det faktum att översättarna i hög grad har känt sig fria att bryta mot målspråksnormer kan bero på att fransk skönlitteratur faktiskt innehar en central position inom det svenska litterära systemet och ses

som prestigefylld. Det är emellertid svårt att veta om sådana brott mot normerna på sikt kan leda till att normerna försvagas även i icke-översatt litteratur. En fördel med strategin direktöverföring skulle kunna vara att den svenska läsaren får använda sin fantasi mer än om översättaren skulle tydliggöra varje samband. När franska emfatiska kolonsamband direktöverförs, skapar det ett slags aha-känsla när man som läsare möter yttrande 2, och detta kolonbruk skulle kunna berika även icke-översatta texter. Nackdelen är att strategins stora trohet mot källtexten i vissa fall kan leda till att sambandet blir alltför svårbegripligt och att läsningen därmed försvåras.

4.2.2. Skifte till annat skiljetecken

Strategin *skifte till annat skiljetecken* används när översättaren ersätter kolonet med ett annat skiljetecken men inte ändrar något i övrigt i texten. De skiljetecken som förekommer är semikolon, kommatecken, punkt samt tre punkter i rad. Strategin är den näst största sett till antalet förekomster och används i ungefär en femtedel av fallen. Det skiljetecken som oftast får ersätta kolonet (i hälften av exemplen) är semikolon och det näst vanligaste är kommatecken. Det vanligaste kolonsambandet som överförs med denna strategi är emfatiskt kolon, följt av orsakskolon och konsekvenskolon. I exempel (21) nedan har översättaren ersatt källtextens kolon med ett kommatecken i måltexten:

- (21) - A propos, j'ai aussi entendu votre conversation avec elle, tout à l'heure... oh, malgré moi : la porte était restée ouverte
- För resten, jag råkade höra ditt samtal med henne nyss... å, ofrivilligt förstås, dörren stod öppen (Green)

Det råder ett orsakssamband mellan yttrandena i (21), och här har översättaren ansett det relevant att byta ut kolonet till förmån för en mer idiomatisk interpunktion. Här skulle även ett tankstreck kunna ersätta kolonet.

Ett exempel där kolonrelationen är mycket svårtolkad är följande:

- (22) On n'aime pas beaucoup les gens du Nord dans cette région :
Mon père est tailleur, mais quand j'aurai mon diplôme je serai
peintre

Nordbor är inte vidare omtyckta här i trakten... Min far är skräddare, men när jag fått mitt kandidatbrev tänker jag bli målare (Green)

Kolontecknet är, som tidigare nämnts, ett framåtsyftande skiljetecken, vilket gör sambandet i (22) ovan ytterst svårbegripligt. Inget i yttrande 2 hör innehållsligt ihop med det som sägs före kolonet, och mycket riktigt har översättaren valt att inte överföra detta kolon till måltexten. Jag har klassificerat exemplet som emfatiskt kolon, eftersom det inte går att klassificera som tillhörande någon annan kategori och för att det enda rimliga syftet med kolonet måste vara att författaren har velat skapa en paus i läsningen före yttrande 2. Detta skulle möjligen också kunna vara en ”joker” där länken mellan de två tankarna helt enkelt är alltför implicit för den svenska läsarens fantasi.

Ett fall som skulle kunna uppfattas både som motsättningskolon och som emfatiskt kolon om man inte såg till kontexten är exemplet nedan:

- (23) A cette heure, ils se levaient pour aller au travail : pour moi c'était toujours l'heure la plus difficile

Vid den här tiden på dagen steg de upp för att gå till arbetet; för mig var det alltid den besvärligaste stunden på dagen (Camus)

Pronomenet *de* i (23) syftar här på arbetskamrater till berättaren, som nyligen har vaknat och sitter och funderar på tiden och låter den ena tanken leda till den andra på ett närmast slumpartat vis. Man kan läsa meningarna som att det råder en motsättning mellan yttrandena och ett *men* skulle förtydliga ett sådant samband. Men meningarna kan även läsas som att kolonet signalerar ett additivt samband, att det finns ett implicit *och* mellan dem, och i så fall är detta inte ett motsättningskolon. Att författaren har använt kolon innebär dock att det finns en sorts logisk koppling mellan de båda yttrandena, men i detta fall är kopplingen vag och har förmodligen som enda syfte att visa hur berättarens tankar hakar i varandra. Därför har jag klassificerat detta som emfatiskt kolon. Om man ser till vad som styr semikolonanvändningen i svenskan, är det ett skiljetecken som vanligtvis används ”mellan huvudsatser som har ett nära innehållsligt samband med varandra” (Svenska skrivregler 2008:187). Översättarens val av skiljetecken ter sig därför som idiomatiskt.

Det faktum att strategin *skifte till annat skiljetecken* används i hög grad i materialet bekräftar att kolonbruket skiljer sig åt mellan franska och svenska på ett sätt som översättare ofta måste ta hänsyn till. Mitt

resultat skiljer sig dock från Eskesen & Fuglsangs på så vis att de kom fram till att det mest idiomatiska på danska ofta är att ersätta kolon med punkt och eventuellt lägga till en konnektiv. Översättarna i mitt material använder sig däremot sällan av just punkt för att skilja yttrandena åt och de väljer dessutom mer sällan att göra tillägg än tvärtom. Att det oftast är semikolonet som används som ersättare visar att detta tecken ofta kan fylla det franska kolonets funktion. En fördel med strategin är givetvis att den kan skapa en mer idiomatisk koppling där ett ensamt kolon blir alltför svårtolkat. Nackdelen är att sambandet kanske ändå inte blir tillräckligt tydligt när strategin används.

4.2.3. Skifte till annat skiljetecken med förtydligande tillägg

När strategin *skifte till annat skiljetecken med förtydligande tillägg* används, har översättaren ersatt kolonet med ett annat skiljetecken och dessutom lagt till ord för att förtydliga sambandet mellan yttrandena. Detta är den tredje vanligaste strategin, och det skiljetecken som oftast får ersätta kolonet är kommatecknet. Här är emfatiskt kolon inte lika dominerande som i de två föregående strategierna och jag fann ungefär lika många exempel på konsekvenskolon, orsakskolon och motsättningskolon. Den additiva kopplingen *och* är vanlig och föregås av kommatecken eller punkt.

I exempel (24) nedan har översättaren velat explicitera den orsaksrelation som råder:

- (24) J'ai pensé que c'était dimanche et cela m'a ennuyé : je n'aime pas le dimanche

Jag tänkte på att det var söndag, och det tyckte jag var ledsamt, för jag tycker alltid att det är så långtråkigt om söndagarna (Camus)

Ovan har alltså kolonet ersatts av ett kommatecken, och den kausala konnektiven *för* har lagts till med syfte att förtydliga det samband som råder mellan meningarna. Förvisso hade det kanske varit möjligt att direktöverföra kolonet till måltextern i det här fallet med tanke på de tidigare förda diskussionerna om kolon före orsak och verkan, men det hade då varit mindre uppenbart att yttrande 2 innehåller just en orsak. Det skulle också fungera bra med ett tankstreck istället för kolontecknet, eftersom det skapar samma paus i läsningen och samma förväntan på det som kommer.

Ett fall där denna strategi har använts och där det franska kolonet etablerar en svårtolkad relation är i exemplet nedan:

- (25) D'une gaieté exubérante, mais ombrageux, ils se fâchaient vite et «n'envoyaient pas dire» ce qu'ils avaient à dire : Par-dessus tout, l'orgueil de leur force de travail

Deras glädje var översvallande men de var snarstuckna, blev lätt arga och ”höll inte inne med” vad de hade på hjärtat. Och framför allt, deras stolthet över sin arbetsförmåga (Ernaux)

Liksom vid tidigare exempel där kolonsambandet inte framgått tydligt och det enda syftet verkar vara just själva framåtsyftningen, har jag klassificerat (25) som emfatiskt kolon. Det är inte fråga om en sammanfattning, eftersom informationen efter kolonet är ny. Svårigheten att bedöma vilket förhållande som råder gör det svårare att välja översättningsstrategi. Här har översättaren valt att sätta punkt och sedan göra ett additivt tillägg för att få med något av kolontecknets innebörd. Även det adversativa tillägget *men* skulle kunna fungera ovan, men kanske har kontexten avgjort att valet föll på just ordet *och*.

Ett annat exempel som utgör ett klassificeringsproblem är (26) nedan:

- (26) Puis gigota, rota, bava, vomit et, à ce que l'on dirait plus tard, refroidit sur place : on ne l'y reverrait plus

Därefter sprattlade han till, kräktes och vände näsan i vädret där, på stället, enligt vad som påstods senare, i alla händelser sågs han aldrig mera (Bianciotti)

Det är svårt att se vilken relation kolonet skapar i meningen ovan. Det skulle kunna vara ett emfatiskt kolon, eftersom det har som syfte att skapa en dramatisk paus innan yttrande 2. Samtidigt är yttrande 2 en konsekvens av det som sker i yttrande 1 och därför har jag klassificerat exemplet som tillhörande kategorin konsekvenskolon. Förutom skiftet till kommatecken har översättaren lagt till uttrycket *i alla händelser*, kanske för att enbart en direktöverföring hade gjort sambandet mellan yttrandena för otydligt och skapat inkoherens för en svensk läsare. Detta är ett exempel där författaren har använt sig av inferensbindning. Läsaren måste använda sin omvärldskunskap och göra kopplingen att uttrycket ”vända näsan i vädret” betyder att personen i fråga avlider och att konsekvensen av att han gör det blir att han aldrig mera syns till.

Det som är anmärkningsvärt med den här strategin är att den används i mindre än en tiondel av exemplen i materialet, vilket gör den till en

ganska ovanlig strategi. Det kan givetvis bero på texttypen, att översättarna sällan behöver förtydliga argumentationer och utredande tankgångar i skönlitterära texter som dessa. Att texttypen har betydelse för vilken sorts kopplingar som används bekräftas av att de vanligaste konnektiverna i mitt material är additiva (*och*) samt temporala (*nu* och *då*), precis som i Nyströms undersökning (se 2.3 ovan). Strategins fördel är att den vägleder läsaren i hur yttrandena hänger ihop, men det finns en risk att översättaren tolkar ett mycket implicit kolonsamband på ett sätt som inte författaren avsett. Ytterligare en risk med de strategier som innefattar förtydligande tillägg är att översättaren riskerar att skriva ut sådant som inte behöver förtydligas och därmed ge texten ett komiskt drag eller göra att läsaren känner sig behandlad på ett nedlåtande sätt.

4.2.4. Skifte till förtydligande tillägg eller omformulering

Strategin *skifte till förtydligande tillägg eller omformulering* innebär att kolonet antingen ersätts av ett förtydligande tillägg eller att kolonet tas bort och ordföljden ändras helt. Anledningen till att dessa två sätt att hantera kolonet har förts samman till en enda strategi är att de ibland kan vara mycket svåra att skilja åt. Detta är förmodligen den översättningsstrategi som är mest måltexthanpassad av de fem, eftersom översättaren försöker anpassa texten till den nya målgruppen på bekostnad av antingen källtextens interpunktion eller dess ordföljd. Nedan har översättaren valt att helt utelämnat kolonet och istället omformulera innehållet i passagen:

- (27) Le sang avait cessé de couler depuis longtemps et le bord des plaies, on le voyait très bien : il était blanc, bien tracé, sans mâchures, net comme la trace d'un rasoir... Mais plus droit, tu vois...

Blodet hade slutat rinna för länge sen och det syntes tydligt att sårkanterna var ljusa och raka, utan bristningar, skarpa som rakbladssnitt men rakare, förstår du... (Magnan)

I den franska texten i (27) står det mer ordagrant *Blodet hade slutat rinna för länge sen och sårkanterna, man såg dem tydligt: de var ljusa och raka* [...]. Översättaren har, istället för att överföra den franska syntaxen, skapat en bisats som inleds med *att*. Det ter sig som en naturlig lösning, eftersom svenskan är satsbetonad och man på svenska gärna

använder just bisatser (Ingo 2011:49). Det skulle också fungera att använda sig av semikolon och en något mindre omfattande omskrivning: [...] *och man såg sårkanterna tydligt; de var ljusa och raka* [...]. På så sätt binds satserna ihop samtidigt som de avgränsas.

Även i exemplet nedan har en omformulering gjorts:

- (28) Ce fut ce même jour qu'Adélaïde se mit à parler, pour la première fois, de son pays natal qu'elle désignait d'un simple adverbe : là-bas, en levant la tête, le regard vague, l'air de ne plus arriver à l'entrevoir au fond des géographies

Det var samma dag Adélaïde för första gången började att tala om det land där hon var född och som hon alltid omnämnde som därborta, med lyftat huvud och blicken stirrande ut i tomma intet, med en min som om hon inte längre kunde urskilja ens en skymt av det någonstans längst bort i andra ändan av världen

I den franska källtexten i (28) står det mer ordagrant [...] *det land där hon var född som hon omnämnde med ett enkelt adverb: där borta, med lyftat huvud* [...]. Man skulle eventuellt kunna ersätta kolonet med ett kommatecken, men omformuleringen ovan fungerar mycket bra på svenska.

I exemplet nedan uttrycker kolonet ett konsekvenssamband:

- (29) J'ai dit que ça m'était égal : il a eu l'air content

Jag svarade honom att det kunde jag väl göra och då såg han belåten ut (Camus)

I exempel (29) får den franska läsaren enbart hjälp av den ordning i vilken yttrandena kommer, det vill säga orsak-verkan, medan den svenska läsaren får förtydligat vilket relation det rör sig om genom det temporala tillägget *och då*. Tillägget visar att det sker en förflyttning i tid mellan de båda yttrandena. Att direktöverföra kolonet från källtexten hade möjligen tett sig en aning oidiomatiskt för en svensk läsare: *Jag svarade honom att det kunde jag väl göra: han såg belåten ut*.

I exemplet på emfatisk kolonanvändning nedan skulle det vara mycket svårt att förstå en ord-för-ord-översättning av den franska källtexten:

- (30) Pour me coiffer : un tiers d'un côté, un tiers de l'autre et le reste en foule

När jag kammar mig brukar jag lägga en tofs åt ena sidan, en åt den andra och resten får hänga fritt (Magnan)

I exempel (30) står det mer ordagrant *När jag kammar mig: en tredjedel åt ena sidan, en tredjedel åt andra [...]*. För en svensk läsare skulle en sådan interpunktion bryta mot normerna, och det förtydligande tillägget i den friare översättningen i (30) gör således texten mer anpassad efter målspråksnormerna.

Denna strategi används, precis som den föregående, mycket sällan i det undersökta materialet. Därför är det svårt att säga något mer generellt om vad som föranleder översättarna att använda sig av just den här strategin.

4.2.5. Direktöverföring med förtydligande tillägg

Strategin *direktöverföring med förtydligande tillägg* innebär att kolon-tecknet behålls i måltexten men översättaren väljer dessutom att lägga till ord för att förtydliga det samband som råder. Översättaren anser alltså att en direktöverföring av källtextens kolon är idiomatisk men att det ändå krävs någon form av förtydligande för den svenska läsaren:

- (31) il regagne sa place au comptoir et décroche le récepteur : ce fut la débandade

han återvänder till sin plats bakom disken och krokar av telefonen: då flydde alla hals över huvud (Bianciotti)

Ovan, i exempel (31), råder ett konsekvenssamband – alla flyr som en konsekvens av att mannen lyfter luren – och en temporal konnektiv, *då*, får tydliggöra den kronologiska ordningen. Kolonet markerar ett samband som bedöms av översättaren som lite för svårtolkat om det skulle överföras utan en konnektiv.

Det förtydligande tillägget står inte alltid i anknytning till kolon-tecknet:

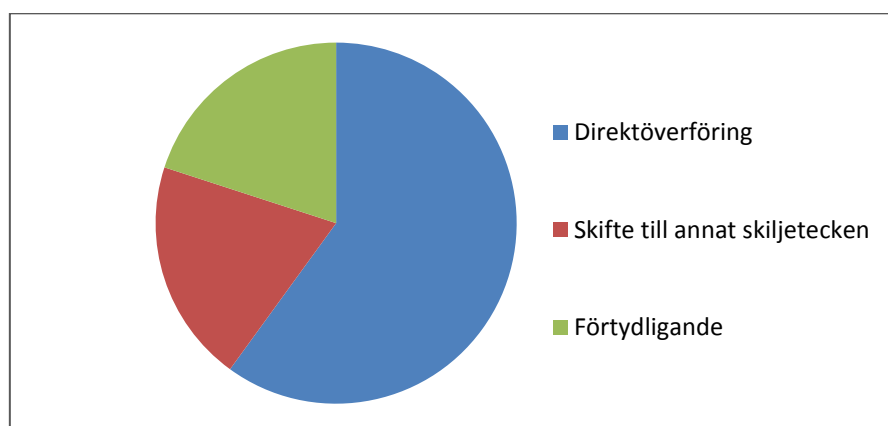
- (32) En me réveillant, j'ai compris pourquoi mon patron avait l'air mécontent quand je lui ai demandé mes deux jours de congé : c'est aujourd'hui samedi

När jag vaknade, förstod jag varför chefen hade sett missbelåten ut när jag bad honom om två dars ledighet: det är ju lördag i dag (Camus)

Kontexten i exempel (32) är att berättaren har bett sin chef om ledighet för att närvara vid sin mors begravning, och i och med att han har bett om ledigt från torsdagen blir han borta från jobbet fyra dagar i rad. Ovan har översättaren valt att förtydliga orsakssambandet med det lilla ordet *ju*. Det som är spännande med *ju* är att det ger yttrandet en lite tal-språklig prägel, samtidigt som *ju*-satsen signalerar att det som sägs är något bekant som får utgöra bakgrund eller förklaring till det första yttrandet (Josephson 2004:5–9). I detta fall skulle även ett tankstreck ha kunnat användas, även om det, som vi har sett ovan, är ganska vanligt att orsakssamband får signaleras med direktöverförda kolon i materialet. Endast i ett fåtal av exemplen i materialet används denna strategi och det gör, liksom i fallet med skifte till förtydligande tillägg eller omformulering ovan, att det är svårt att dra några generella slutsatser kring användningen.

4.3. En något förenklad modell

För att förenkla den ovan föreslagna modellen med olika översättningsstrategier kan man indela dem enligt de strategier Künzli föreslår (se avsnitt 2.2), nämligen att översätta ord-för-ord (direktöverföring), att ersätta kolontecknet med ett annat skiljetecken, eller att tillföra ett förtydligande. Om man i mitt material slår ihop de tre mindre vanligt förekommande strategierna, som alla innefattar ett förtydligande av något slag, uppgår de tillsammans till ungefär en femtedel av exemplen, precis som strategin att skifta till ett annat skiljetecken. I diagrammet nedan har de fem strategierna i min undersökning på detta sätt slagits samman till tre:

FIGUR 1. *Strategierna fördelade enligt den förenklade modellen.*

Figur 1 ovan ger en tydligare bild av hur vanligt förekommande det är att översättarna i materialet direktöverför det franska kolontecknet, jämfört med de två strategier som innebär att texten anpassas efter målspråkets normer på något sätt. Att direktöverföra kolonet är, som nämnts ovan, den mest källtexttroga översättningsstrategin, medan den mest målspråksanpassade strategin är att förtydliga kolonsambandet. Strategin att skifta till ett annat skiljetecken befinner sig någonstans mellan dessa två vad gäller källspråks- respektive målspråksanpassning, eftersom den innebär att målspråkets konventioner vad gäller interpunktion följs, samtidigt som översättaren undviker att förtydliga kolonsambandet och därmed är trogen källtexten i viss mån.

En indelning som den i Figur 1 ovan visar alltså att troheten mot källtexterna i undersökningsmaterialet är mycket stor ända ner på skiljeteckennivå, även om de svenska normerna vad gäller interpunktion ändå följs i många fall.

5. Sammanfattning och diskussion

Syftet med den här undersökningen har varit att undersöka skillnader i kolonbruk mellan franska och svenska, liksom att redogöra för de olika strategier som översättare använder sig av för att överföra franska kolonrelationer till måltexterna. Materialet, hundra exempel hämtade ur en skönlitterär parallellkorpus, är för litet för att det ska gå att dra några definitiva, generella slutsatser, men några intressanta tendenser går ändå att urskilja.

Jag har funnit åtta olika franska kolongrupper i mitt material, varav endast två har motsvarigheter i det svenska skriftspråket, samt fem olika strategier som översättarna använder sig av för att hantera de franska kolonsambanden. Det faktum att de relationer som kolonet etablerar ofta är svåra att klassificera bekräftar att franska kolon kan vara mycket svårtolkade och att det därför ibland kan krävas någon form av förtydligande för att den översatta texten ska uppfattas som koherent. De svårtolkade kolonsambanden finns representerade i samtliga strategigrupper, vilket gör att det inte går att fastslå att en viss typ av samband alltid föranleder översättare att använda sig av en viss strategi.

Den i särklass största kolongruppen i det undersökta materialet är emfatiskt kolon, vilket är ett samband som inte har någon direkt motsvarighet i svenskan enligt *Svenska skrivregler* (2008). Även orsakskolon och konsekvenskolon utgör stora grupper i materialet. En svårighet med de två sistnämnda kolonsambanden ligger i att de i vissa fall kan fungera som en förklaring, vilket i sin tur är en användning för kolon som *Svenska skrivregler* faktiskt nämner. Det är därför svårt att avgöra om en direktöverföring av sådana kolon är idiomatisk eller om den bidrar till att överföra ”onaturliga” mönster från källtexten till måltexten. Vad studien däremot visar är att orsaks- eller konsekvenskolon inte alltid direktöverförs, vilket tyder på att det inte generellt går att säga att detta kolonbruk är accepterat i svenskan.

Den översättningsstrategi som används oftast i materialet är direktöverföring. Strategin innebär att översättarna överför kolontecknet utan att göra något ytterligare ingrepp i texten. Detta resultat, tillsammans med det faktum att emfatiska kolon är den största gruppen, visar att

översättarna i undersökningen till stor del följer de normer gällande interpunktion som styr de franska källtexterna. I några av fallen väljer översättarna dessutom att överföra temporalt kolon, dubbelkolon och motsättningskolon utan förtydligande och utan att en sådan användning är etablerad i svenskan enligt rådande skrivregler. På så sätt kan man se det som att en viss förskjutning sker, där översättarna implementerar en främmande kolonanvändning i svenskan.

Översättningarna kan alltså sägas vara källtexttrogna snarare än måltexanpassade, i alla fall vad gäller kolonbruket. Frågan är om denna trohet mot källtexterna nödvändigtvis medför att översättningarna blir oidiomatiska för måltexnläsaren. I vissa fall blir det samband som råder mellan yttrandena förvisso alltför svårtolkat, och det leder till att texten framstår som inkoherent. Samtidigt bidrar många av de emfatiska kolon som direktöverförs till att läsaren får en aha-upplevelse inför det yttrande som författaren vill lyfta fram och att man som läsare tvingas använda sin egen fantasi för att kunna förstå sambandet. Skiljetecknet tankstreck kan dock ha samma effekt i svenskan, och det är oklart varför detta tecken inte har använts i ett enda av de undersökta fallen.

Det är givetvis svårt att säga varför översättarna i första hand väljer en källtexttrogen strategi. Möjligen beror det till viss del på att fransk skönlitteratur innehar en central position och ses som prestigefylld i Sverige, eftersom översättarna känner att de kan ”bryta” mot gällande målspråksnormer genom att överföra ”fransk” interpunktion.

Frågan är om dessa brott mot målspråksnormerna får några konsekvenser för det svenska kolonbruket på sikt, även i icke-översatta texter. Det skulle därför vara intressant att genomföra en studie där interpunktionen i översatt litteratur jämförs med den i icke-översatt litteratur för att se om kolonanvändningen skiljer sig mellan de båda litteraturformerna. Resultatet i föreliggande undersökning kan ju nämligen vara ett tecken på att de svenska normerna redan är svaga i allmänhet vad gäller kolonbruk och att översättningarna bara speglar detta.

Ytterligare en intressant fråga är om just skönlitterär kolonanvändning skiljer sig från icke-skönlitterär sådan. Det emfatiska kolonet verkar vara ett slags skönlitterärt interpunktionsgrepp som skulle vara spännande att studera mer ingående. Kanske borde det emfatiska – eller ”annonserande” – kolonet rent av läggas till i *Svenska skrivreglers* beskrivning av det svenska kolonet? Det kan ju vara befogat om det är så att den faktiska användningen skiljer sig från de ”officiella” normerna.

Trots att franska kolon uppenbarligen överförs till översättningarna får vi inte glömma att översättarna i studien också ofta väljer någon annan strategi för att uttrycka sambandet, även om det alltså inte är fråga

om någon ”övergripande redigeringsroll” som översättarna generellt tar på sig i mötet med fransk interpunktion. De använder ett annat, i kontexten mer passande, skiljetecken eller tillfogar ett förtydligande där de anser att det är befogat. Detta tyder ändå på att översättarna har ett slags inbyggd känsla för de rådande normerna och för vad som kan uppfattas som alltför oidiomatiskt på svenska.

Det har ännu inte skrivits speciellt mycket om hur kolon överförs från franska till svenska, men jag hoppas med denna studie kunna bidra till forskningsfältet och att andra studier kommer att ta vid, eftersom det är ett spännande ämne som uppenbarligen får konsekvenser för hur vi läser texter.

Och kanske ska man, snarare än att strikt förespråka att målspråksnormerna alltid ska följas, se det som att trohet mot källtexten ända ner på skiljeteckennivå kan bidra till att berika det svenska skriftspråket och därmed även andra, icke-översatta texter. Översättning innebär ju, som bekant, inte bara översättning av ord från ett språk till ett annat, utan även överföring av kultur.

Material- och litteraturförteckning

Material

Corpus Parallèle Suédois-Français (CPSF)

- Bianciotti, H. 1985. *Sans la miséricorde du Christ*. Paris: Gallimard.
- Bianciotti, H. 1989. *Utan Kristi barmhärtighet*. Översättning Bjurström, C. G. Stockholm: Norstedts.
- Camus, A. 1975 [1942]. *L'Etranger*. Paris: Gallimard.
- Camus, A. 1989 [1942]. *Främlingen*. Översättning Lindström, S. Stockholm: Bonniers.
- Ernaux, A. 1999 [1987]. *Une femme*. Paris: Gallimard.
- Ernaux, A. 1994 [1993]. *Kvinnan*. Översättning Waldén, K. Stockholm: Månocket.
- Green, J. 1987 [1950]. *Moïra*. Paris: Seuil.
- Green, J. 1951. *Moïra*. Översättning Grummerus, E. R. Stockholm: Geber.
- Magnan, P. 1997 [1984]. *La Maison assassinée*. Paris: Denoël.
- Magnan, P. 1987 [1986]. *Stenängeln*. Översättning Angelfors, C. Höganäs: Bra Böcker.

Litteratur

- Bonniers svenska ordbok* 1998 [1980]. Red: Grenholm, K. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Boysen, G. 1996. *Fransk grammatik*. Lund: Studentlitteratur.
- Drillon, J. 1991. *Traité de la ponctuation française*. Paris: Gallimard.

- Eskesen, H. & Fuglsang, H. 1998. Kolon: Den oversete konnektor. I: *Hermes, Journal of linguistics* 1998:21, s. 151–179. Institut for Sprog og Erhvervskommunikation, Aarhus universitet.
<http://download2.hermes.asb.dk/archive/download/H21_08.pdf>.
Hämtat 20 maj 2013.
- Even-Zohar, I. 2000. Translated literature in the polysystem. I: Venuti, L. (red.), *The Translation Studies Reader*, s. 201–204. London: Routledge.
- Grevisse, M. & Goosse, A. 1986. *Le bon usage*, 12 uppl. Paris-Gembloux: Duculot.
- Hellspong, L. & Ledin, P. 2010 [1997]. *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Ingo, R. 2011 [2007]. *Konsten att översätta. Översättandets praktik och didaktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Josephson, O. 2004. Ju: *ifrågasatta självklarheter om svenskan, engelskan och alla andra språk i Sverige*. Stockholm: Norstedts.
- Karhiaho, I. 2003. ”Halt! Här får ingen passera!”: kolon i tyska som gränssignal. I: Ahlstedt, E. (red.) *Gränser: populärvetenskapliga föredrag om humanistisk forskning som hölls under Humanistdagarna 4-5 oktober 2003 vid Göteborgs universitet*, s. 169–176. Humanistiska fakultetsnämnden, Göteborgs universitet.
<<http://hdl.handle.net/2077/10624>>. Hämtat 17 maj 2013.
- Künzli, A. 2003. *Quelques stratégies et principes en traduction technique français-allemand et français-suédois*. Doktorsavhandling, Institutionen för franska, italienska och klassiska språk, Stockholms universitet. <<http://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:198303/FULLTEXT01>>. Hämtat 16 maj 2013.
- Lagerholm, P. 2008. *Stilistik*. Lund: Studentlitteratur.
- May, R. 1997. Sensible Elocution. How Translation Works in & upon Punctuation. I: *The Translator*. 1997:1, vol. 3, s. 1–20.
- Munday, J. 2008 [2001]. *Introducing translation studies. Theories and applications*. 2nd ed. London & New York: Routledge.
- Nyström, C. 2001. *Hur hänger det ihop? En bok om textbindning*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Pedersen, J., Spang-Hanssen, E. & Vikner, C. 1989 [1980]. *Fransk universitetsgrammatik*. Göteborg: Akademiförlaget, Esselte Studium.
- Ramnäs, M. 2008. *Étude contrastive du verbe suédois få dans un corpus parallèle suédois–français*. Doktorsavhandling, institutionen för romanska språk, Göteborgs universitet.

- Ringmar, M. 2010. Tecken som gör skillnad! Interpunktion och grafisk struktur i de nordiska översättningarna av Salka Valka. I: Holmberg, C-G. & Ljung, P. E. (red.) *IASS 2010 Proceedings. Översättning – adaptation, interpretation, transformation*.
<<http://nile.lub.lu.se/ojs/index.php/IASS2010/article/view/5120>>.
Hämtat 21 maj 2013.
- TNC = *Skrivregler för svenska och engelska från TNC 2004* [2001].
Stockholm: Terminologikum TNC.
- Strömquist, S. 1998 [1989]. *Skrivboken. Skrivprocess, skrivråd och skrivstrategier*. 3 uppl. Malmö: Gleerups förlag.
- Svenska skrivregler utgivna av Språkrådet 2008*. 3 uppl. (Språkrådets skrifter 8.) Stockholm: Liber.
- Toury, G. 2000. The nature and role of norms in translation. I: Venuti, Lawrence (red.), *The Translation Studies Reader*, s. 205–218.
London: Routledge.
- Truss, L. & Halldinger, E. 2005. *Komma rätt, komma fel och komma till punkt*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Williams, J. & Chesterman, A. 2002. *The Map. A Beginner's Guide to doing Research in Translations Studies*. Manchester: St Jerome.

Bilaga

(KT = Källtext, MT = målttext)

Emfatiskt kolon

KT: Pendant tout ce temps, le concierge a parlé et ensuite, j'ai vu le directeur : il m'a reçu dans son bureau

MT: Hela den tiden pratade vaktmästaren med mig, och sen fick jag träffa direktören; han tog emot mig på sitt kontor (Camus)

KT: Je me suis retourné une fois de plus : Pérez m'a paru très loin, perdu dans une nuée de chaleur, puis je ne l'ai plus aperçu

MT: Jag såg mig tillbaka än en gång: Pérez tycktes vara långt borta, försvunnen i ett dis av dallrande solhetta; sen kunde jag inte se honom längre (Camus)

KT: Une chose seulement : à l'entrée du village, l'infirmière déléguée m'a parlé

MT: Jo, jag minns en enda sak: när vi kom in i byn, började sköterskan tala med mig (Camus)

KT: Je lui ai retracé ce que déjà je lui avais raconté : Raymond, la plage, le bain, la querelle, encore la plage, la petite source, le soleil et les cinq coups de revolver

MT: Jag upprepade vad jag redan en gång hade berättat för honom: Om Raymond, om badstranden, om hur vi badade, om slagsmålet, om hur vi gick ner till stranden igen, om den lilla källan, om det bedövande solsteket och de fem revolverskotten (Camus)

KT: Je n'ai eu qu'une impression : j'étais devant une banquette de tramway et tous ces voyageurs anonymes épiaient le nouvel arrivant pour en apercevoir les ridicules

MT: Jag fick bara ett enda intryck: jag satt framför en fullsatt bänk i en spårvagn, och alla dessa för mig obekanta trafikanter granskade den nypåstigne för att finna något löjligt hos honom (Camus)

KT: Une chose encore l'avait surpris : un employé des pompes funèbres lui avait dit que je ne savais pas l'âge de maman

MT: Och det var ännu en sak som hade frapperat honom: en av de anställda på begravningsbyrån hade sagt honom att jag inte hade vetat hur gammal mamma var (Camus)

KT: Le trou de cette pensée : le premier printemps qu'elle ne verra pas

MT: Det håll som borrades av tanken: Detta är den första vår som hon inte får uppleva (Ernaux)

KT: D'une gaieté exubérante, mais ombrageux, ils se fâchaient vite et «n'envoiaient pas dire» ce qu'ils avaient à dire : Par-dessus tout, l'orgueil de leur force de travail

MT: Deras glädje var översvallande men de var snarstuckna, blev lätt arga och ”höll inte inne med” vad de hade på hjärtat. Och framför allt, deras stolthet över sin arbetsförmåga (Ernaux)

KT: Fièvre d'être ouvrière mais pas au point de le rester toujours, rêvant de la seule aventure à sa mesure : prendre un commerce d'alimentation

MT: Stolt över att vara arbeterska men inte till den grad att hon tänkte förbli det, drömde hon ständigt om det enda äventyr som hon tyckte var henne värdigt: att skaffa sig en livsmedelsaffär (Ernaux)

KT: L'exode : elle est partie sur les routes jusqu'à Niort, avec des voisins, elle dormait dans des granges, buvait «du petit vin de là-bas», puis elle est revenue seule à bicyclette, en franchissant les barrages allemands, pour accoucher à la maison un mois après

MT: Flykten undan kriget: tillsammans med alla grannarna gav hon sig av, ut på vägarna, ända till Niort, sov i ladorna, drack traktens vin, så återvände hon, ensam, på cykel, tvärs genom tyskarnas avspärningar, för att förlösas i sitt hem en månad senare (Ernaux)

KT: Images d'elle, entre quarante et quarante-six ans : un matin d'hiver, elle ose entrer dans la classe pour réclamer à la maîtresse qu'on retrouve l'écharpe de laine que j'ai oubliée dans les toilettes et qui a coûté cher (j'ai su longtemps le prix)

MT: Minnen av henne då hon var mellan fyrtio och fyrtiosex: en vintermorgon, då hon vågar komma till skolan och kräva av lärarinnan att hon skulle leta fram den yllescarf som jag glömt på toaletten och som kostat en hel del (länge skulle jag minnas priset) (Ernaux)

KT: Nous savions toutes les deux à quoi nous en tenir : elle, sur mon désir de plaire aux garçons, moi, sur sa hantise qu'il «m'arrive un malheur», c'est-à-dire coucher avec n'importe qui et tomber enceinte

MT: Vi visste båda två vad vi hade att hålla oss till: för henne gällde det min åstundan att få pojkarna att gilla mig, för mig gällde det hennes skräck för att jag skulle ”råka i olycka”, det vill säga gå till sängs med förste bäste och bli gravid (Ernaux)

KT: J'étais certaine de son amour et de cette injustice : elle servait des pommes de terre et du lait du matin au soir pour que je sois assise dans un amphî à écouter parler de Platon

MT: Jag var säker på hennes kärlek och på denna orättvisa: hon expedierade potatis och mjölk från morgon till kväll för att jag skulle kunna sitta i en aula och lyssna på en föreläsning om Platon (Ernaux)

KT: Et cela : vivre chez ses enfants, c'était partager un mode d'existence dont elle était fière (à la famille yy «Ils ont une belle situation

MT: Också detta: att bo tillsammans med barnen innebar att dela en livsstil som hon var stolt över (till släkten: ”De har det bra ställt!”) (Ernaux)

KT: Mais aussi, peu à peu, la répétition obligée de tout dans une vie sans emploi, l'agacement de n'avoir pour voisins que des vieux (son refus violent de participer aux activités du «club du troisième âge»), et sûrement, cette secrète insatisfaction : les gens de la ville où elle avait vécu cinquante ans, les seuls au fond qu'elle aurait voulu rendre témoins de la réussite de sa fille et de son gendre, ne constateraient jamais celle-ci de leurs propres yeux

MT: Men också, med tiden, den oundvikliga återupprepningen i ett liv utan arbete, irritationen över att bara ha åldringar till grannar (hennes våldsamma vägran att delta i alla "pensionärsaktiviteter"), och förvisso, detta hemliga, aldrig tillfredsställda behov: människorna i den stad där hon hade bott i femtio år, de enda som hon egentligen ville skulle bevittna hennes dotters och mågs framgång, skulle aldrig få den bekräftad med egna ögon (Ernaux)

KT: Les vieillards, des femmes en majorité, sont ainsi répartis : au premier, ceux qu'on accepte passagèrement, au deuxième et au troisième ceux qui ont le droit de rester là jusqu'à la mort

MT: Åldringarna, kvinnor mest, är fördelade så här: på första våningen de som tas emot tillfälligt, på andra och tredje de som har rätt att stanna till sin död (Ernaux)

KT: Elle inventait la vie qu'elle ne vivait plus : elle allait à Paris, elle s'était acheté un poisson rouge, on l'avait conduite sur la tombe de son mari

MT: Hon fantiserade ihop det liv hon inte längre hade: hon for till Paris, hon hade köpt en guldfisk, man hade kört henne till mannens grav (Ernaux)

KT: L'enfance de ma mère c'est à peu près ceci : un appétit jamais rassasié.

MT: Ungefär så här tedde sig min mors barndom: en aldrig stillad hunger (Ernaux)

KT: Ayant regardé un instant ces deux visages qui l'observaient dans leur cadre de cuir, il traça quelques lignes au crayon, tout en haut d'une page, mais s'arrêta presque aussitôt : qu'allait-il dire de l'accueil qu'il avait reçu

MT: Han betraktade ett ögonblick de två ansiktena som såg på honom från sin läderram och skrev sedan några rader högst uppe på en sida, men hejdade sig nästan genast: vad skulle han säga om hur han blivit mottagen? (Green)

KT: Mais oui : la petite ville du Sud endormie dans sa vallée, avec ses maisons à colonnes blanches, ses traditions, ses préjugés...

MT: Jovisst: den lilla staden i Södern som slumrar i sin dal med sina hus med vita pelare, sina traditioner, sina fördomar... (Green)

KT: On n'aime pas beaucoup les gens du Nord dans cette région : Mon père est tailleur, mais quand j'aurai mon diplôme je serai peintre

MT: Nordbor är inte vidare omtyckta här i trakten... Min far är skraddare, men när jag fått mitt kandidatbrev tänker jag bli målare (Green)

KT: Quatre jeunes gens vêtus avec élégance le considéraient avec un sourire assez moqueur; pourtant Joseph ne remarqua que l'un d'entre eux qui se tenait un peu en avant, le poing sur la hanche et les jambes écartées : c'était Bruce Praileau

MT: Fyra elegant klädda unga män betraktade honom med ett tämligen hånfullt leende, men Joseph lade bara märke till en av dem som stod bredbent med handen i sidan litet framför de andra: det var Bruce Praileau (Green)

KT: Simon avait dit vrai : des pieds à la tête, ce jeune homme était fier; dans son visage aux pommettes roses, les yeux couleur d'encre luisaient sous des sourcils à l'arc énergique et il tenait la tête en arrière comme quelqu'un qui commande

MT: Simon hade haft rätt: den unge mannen var högfärdig från hjässan till fotabjället; i hans ansikte med de skära kinderna lyste ögonen bläcksvarta under energiska ögonbryn och han höll huvudet böjt bakåt likt en människa som befäller (Green)

KT: Les poings aux tempes, il regardait sans les comprendre ces mots dans leurs petites colonnes étroites et c'était en vain que sur ses lèvres se formaient les sons graves de cet anglais archaïque : une voix couvrait le pieux murmure, etcette voix était celle de Praileau (Green)

MT: Med de knutna händerna mot tinningarna stirrade han utan att förstå på de smala tättryckta spalterna av ord medan hans läppar förgäves uttalade gammalengelskans tunga ljud: över det andäktiga mumlet ljöd en annan röst, Praileaus röst (Green)

KT: Ne dis pas non : tu es amoureux

MT: Säg inte nej: du är kär! (Green)

KT: L'idée de revenir sur ses pas l'effleura : peut-être eût-il mieux valu suivre les indications du plan que de prendre ce chemin de traverse, mais après un instant de réflexion il tourna à gauche, longeant une paroi de brique, et monta de nouveau quelques marches

MT: Tanken att återvända snuddade vid honom. Det hade kanske varit bättre att följa anvisningarna på planen än att ta denna genväg, men efter ett ögonblicks eftertanke tog han av till vänster, följde en tegelvägg och gick åter upp för en trappa (Green)

KT: Mais la question n'était pas si simple : il ne le détestait pas, il voulait le battre

MT: Men saken var inte så enkel: han hatade honom inte, han ville bara ge honom stryk (Green)

KT: Un instant plus tard, cependant, alors qu'ils avaient quitté la chambre et que Praileau, tirant la porte sur lui, s'apprêtait à la fermer à double tour, Joseph le vit tâtonner si maladroitement avec sa clef qu'il se rapprocha pour l'observer de plus près : à sa stupéfaction, il s'aperçut alors que la main de Praileau tremblait assez fort, et par un mouvement de pudeur instinctive il recula comme s'il eût vu quelque chose qu'il ne devait pas voir

MT: Men ett ögonblick senare, då de hade gått ut från rummet och Praileau drog igen dörren samt just skulle regla den, såg Joseph att han trevade så fumligt med nyckeln att han steg närmare för att iaktta honom. Till sin häpnad såg han att Praileau darrade ganska mycket på handen och med en rörelse av instinktiv blygsamhet drog han sig undan som om han inte borde ha sett det (Green)

KT: Celui-là, il était arrivé au crépuscule comme un cheveu sur la soupe : la canne enrubannée, pimpant comme un novi

MT: Gesällen hade oturligt nog anlänt i skymningen, med bandprydd käpp och elegant som en brudgum (Magnan)

KT: - Comme les collègues : on lui chauffera un peu les pieds...

MT: < Som de andra: vi bränner honom lite under fötterna... (Magnan)

KT: - Regarde bien cette table : c'est du noyer

MT: < Titta noga på det här bordet: det är av valnötsträ! (Magnan)

KT: D'abord : c'était un simple maître roulier

MT: För det första: han var bara en enkel åkarmäster (Magnan)

KT: Alors, cette chose m'a tout de suite frappé : et ça m'a frappé même à travers mon estomacade, même à travers mon bouleversement; ça sentait la colère froide, la colère longtemps retenue...

MT: Då slog mig nåt medsamma, och det slog mig fastän jag var alldeles vimmelkantig: rummet därinne andades iskall vrede, en vrede som nån länge gått och burit på... (Magnan)

KT: Enfin bref : y avait de l'ordre, on avait rien cherché...

MT: Kort sagt: allt stod på plats, ingen hade letat efter nåt... (Magnan)

KT: Et autre chose : les blessures, les lèvres des blessures

MT: Och en annan sak: såren, kanterna på såren! (Magnan)

KT: Le sang avait cessé de couler depuis longtemps et le bord des plaies, on le voyait très bien : il était blanc, bien tracé, sans mâchures, net comme la trace d'un rasoir... Mais plus droit, tu vois...

MT: Blodet hade slutat rinna för länge sen och det syntes tydligt att särkanterna var ljusa och raka, utan bristningar, skarpa som rakbladssnitt men rakare, förstår du... (Magnan)

KT: Et c'est vrai : on en coupe le raisin, on en ouvre les noix, on en espille le lapin et même, quand ça presse, on peut faire le trou au cou du cochon...

MT: Och det är sant: man har dem till att skörda vinrankor med, öppna valnötter, flå kaniner och kniper det duger de att sticka grisar med... (Magnan)

KT: Les avocats ont fait voir les couteaux qu'ils ont là-bas : c'est pas des tranchets...

MT: Advokaterna visade upp vad de använder där borta: det liknade inte våra läderknivar... (Magnan)

KT: Les jeunes étaient devant : survivants fédérés autour d'un drapeau à frange d'or dont ils attendaient qu'il leur rapporte quelque argent

MT: De unga stod längst fram: överlevande flockade kring en ärans fana med guldfrans som de hoppades skulle inbringa lite pengar (Magnan)

KT: Et sois sûr d'une chose : grippe espagnole, c'est vite dit... J'en serais pas là, si je t'avais rien raconté

MT: Och en sak kan du vara säker på: spanskan i all ära... men jag hade inte legat här om jag inget berättat för dig (Magnan)

KT: Pourtant dans la tête de Séraphin, le seul bruit, le seul murmure qu'il lui était donné d'entendre, c'était celui que le récit de Burle avait fourni à son imagination : le sanglot du sang qui s'écoule hors d'une artère sectionnée

MT: Men det enda ljud Séraphin förmådde höra var det som uppstått i hans fantasi när han lyssnade till Burles berättelse: kluckandet av blod som rinner ur en avskuren pulsåder (Magnan)

KT: Il avait compris la chose de moi que je cachais le plus : c'est que je manquais de mère

MT: Han hade förstått det jag mest av allt ville dölja: att jag inte hade någon mor (Magnan)

KT: Voilà : celui de Rosans, dès qu'il a été mort, et comme j'étais sûr de pas en revenir, j'ai sorti son portefeuille de sa capote et je lui ai volé quelque chose... (Magnan)

MT: Jo, när han från Rosans var död, när jag var säker på att jag aldrig skulle komma därifrån, så tog jag fram hans plånbok ur rocken och stal nåt från honom (Magnan)

KT: - Tu comprends : je suis seul

MT: < Jag är ensam, fattar du! (Magnan)

KT: Ça... Pour me coiffer : un tiers d'un côté, un tiers de l'autre et le reste en foule

MT: När jag kammar mig brukar jag lägga en tofs åt ena sidan, en åt den andra och resten får hänga fritt! (Magnan)

KT: Il me reste aussi un nom : je m'appelle Patrice

MT: Jag har ju ett namn också: Patrice, Patrice Dupin (Magnan)

KT: J'ai parlé d'un certain ordre ; si l'histoire ne peut se comprendre sans la chronologie, un respect trop scrupuleux de la chronologie nuirait ici à la vraisemblance, car Adélaïde - qui attirait le regard par son étrangeté, éveillait la curiosité et, le commerce établi, l'affection - n'aurait acquis à mes yeux l'importance qui lui survit qu'à cause de sa façon d'éluder des pans entiers de son passé : à un trop lourd malheur, avait fait place en elle un détachement d'elle-même, de sa vie, de son passé, qui avait été à l'origine de son errance, et qu'elle ne m'avoua qu'à l'approche de la mort - qu'elle n'ignorait pas, je pense alors qu'elle m'avait, tant de fois, décrit par le menu maintes circonstances de sa vie

MT: Jag talade om en viss ordning; all historia är obegriplig om den inte följer en viss kronologi, men i det här fallet skulle ett alltför skrupulöst iakttagande av kronologin strida mot sannolikheten, ty Adélaïde - som med sitt främmande utseende drog till sig blickarna, väckte nyfikenhet och slutligen tillgivenhet, när man

väl hade börjat umgås - skulle inte i mina ögon ha fått en betydelse som dröjer sig kvar efter hennes död, om hon inte hade haft detta sätt att undvika hela sjuk av sitt förflutna; ett alltför tungt olycksöde hade hos henne utmynnat i en likgiltighet för sig själv, sitt liv och sitt förflutna, som var ursprunget till hennes kringflackande tillvaro men som hon inte bekände för mig förrän hon låg för döden - vilket hon inte var ovetande om, antar jag - medan hon ett otal gånger och in i minsta detalj hade beskrivit en rad av omständigheter i sitt liv för mig (Bianciotti)

KT: Deux bouches remplies de la même viande, des mêmes saveurs ; deux corps qui ne sont presque plus que cette bouche et un regard ; deux consciences entièrement emplies du même effort, des mêmes saveurs : où est la frontière entre les deux commensaux, et quelle est, à ce moment, la différence

MT: Två munnar fyllda av samma kött, samma smakförnimmelser; två kroppar som nästan inte längre består av mer än denna mun och en blick; två medvetanden uppfyllda av samma ansträngning och samma smakförnimmelser: var går gränsen mellan de båda bordsgrannarna och vad utgör just då skillnaden dem emellan? (Bianciotti)

KT: Ce fut ce même jour qu'Adélaïde se mit à parler, pour la première fois, de son pays natal qu'elle désignait d'un simple adjectif : là-bas, en levant la tête, le regard vague, l'air de ne plus arriver à l'entrevoir au fond des géographies

MT: Det var samma dag Adélaïde för första gången började att tala om det land där hon var född och som hon alltid omnämnde som därborta, med lyftat huvud och blicken stirrande ut i tomma intet, med en min som om hon inte längre kunde urskilja ens en skynt av det någonstans längst bort i andra ändan av världen (Bianciotti)

KT: Elle n'avait pas su faire la différence, sur le moment, entre les choristes qui l'avaient émerveillée et les filles des rues ; au demeurant, ce n'était qu'une question de temps : pour celles-là, le destin serait souvent la rue, passé la trentaine

MT: Hon hade inte genast uppfattat skillnaden mellan dansösorna som hon hade beundrat och gatflickorna: det var för övrigt bara en tidsfråga; när de första hade hunnit över trettioårsstreckets skulle de också hamna på gatan (Bianciotti)

KT: Elle les connaissait, Adélaïde : qu'ils fussent de France ou de l'autre bout du monde, ils étaient les mêmes, jadis sans parole, désormais en possession de la parole des autres, transmise, imposée

MT: Hon kände dem, Adélaïde; antingen de kom från Frankrike eller från andra ändan av världen var de sig lika: tidigare hade de varit ordlösa, numera var de i besittning av andras ord som meddelats och påtvingats dem (Bianciotti)

KT: Alors, tout raidi, comme un tigre qui se ramasse, le gérant fit pivoter le serveur qui maintenant écumait, les mains agrippées à son patron ; il le fit reculer, et avec lui recula l'assistance : un silence s'établit, autant de frayeur que d'admiration

MT: Spänd som en tiger som hukar sig före språnget snurrade krögaren runt kyparen som nu tuggade fradga och klamrade sig fast vid sin arbetsgivare med båda händer; han knuffade tillbaka honom och samtidigt med honom drog alla de närvarande sig

ett steg tillbaka: en tystnad uppstod, lika mycket av fasa som av beundran
(Bianciotti)

KT: Ensuite, c'est une tempête bruissante d'os cassés : de toute sa violence, le gérant cogne sur la poitrine du serveur pour lui enfoncer les côtes, lui écraser le coeur ; cogne sur la figure pour lui effacer les traits ; et s'il contient l'impatience de ses pieds bottés, ce doit être pour que les habitués puissent vanter demain la propreté de son travail

MT: Därefter bröt stormen lös krasande av knäckta ben: krögaren kastar sig över kyparen så våldsamt att han skulle kunna knäcka hans revben, spränga hans hjärta; han slår honom i ansiktet för att mosa sönder hans anletsdrag; och behärskar han fortfarande sina stövelklädda fötter så är det förmodligen för att habituéerna dagen därpå skall kunna komplimentera honom till att han gjort ett så snyggt arbete
(Bianciotti)

KT: Je suis malléable : je ne saurais me tirer de mon enfer qu'en me jetant dans la sainteté, ce qui, comme vocation, m'échappe

MT: Jag är formbar: den enda vägen för mig att slippa ur mitt helvete vore att bli ett helgon, vilket är en kallelse jag inte känner något för (Bianciotti)

KT: Il n'y a plus ni haut ni bas : toutes les étoiles sont mortes ; le dernier couchant a fait place à la nuit ; le monde est aboli

MT: Det finns varken upp eller ner: alla stjärnor har slocknat; den sista solnedgången har lämnat plats åt natten; världen är avskaffad (Bianciotti)

Exempelkolon

KT: J'ai encore gardé quelques images de cette journée : par exemple, le visage de Pérez quand, pour la dernière fois, il nous a rejoints près du village

MT: Jag har bevarat ännu några minnesbilder från denna dag, till exempel Pérez' ansikte när han vid början av bygatan definitivt slöt sig till oss (Camus)

KT: Marie était entourée de Mauresques et se trouvait entre deux visiteuses : une petite vieille aux lèvres serrées, habillée de noir, et une grosse femme en cheveux qui parlait très fort avec beaucoup de gestes

MT: Marie stod mitt i en flock arabiskor och hade på den ena sidan en liten svartklädd gumma med hopknipna läppar, och på den andra en stor och tjock barhuvad kvinna som talade mycket högt och gestikulerade ivrigt (Camus)

KT: Pour comprendre aussi cette histoire refermée à onze ans, se rappelle toutes les phrases qui commence par «dans le temps» : dans le temps on n'allait pas à l'école comme maintenant, on écoutait ses parents, etc

MT: För att förstå den här historien som för min mormors del var avslutad när hon var elva måste man också minnas alla de meningar som börjar med ”på den tiden”: på den tiden fick man inte gå i skolan som nu, på den tiden lydde man sina föräldrar etc. (Ernaux)

KT: Des fêtes, sans doute : la distribution de gâteaux tous les jeudis par des dames bénévoles, une coupe de champagne au jour de l'an, le muguet du premier mai
 MT: Festillfällen, givetvis: bakelserna som välgörenhetstanterna kom med varje torsdag, ett glas champagne på nyårsdagen, liljekonvaljerna första maj (Ernaux)

KT: - Beaucoup de couleur dans le tableau : le vieux noir dans ses haillons bleu clair, les gros fruits vert sombre qu'on dirait en émail, et dans les arbres ces tons d'incendie... C'est tout le vieux Sud dont on nous rebat les oreilles
 MT: - Det är färg i tavlan: den gamle svartingen i sina ljusblåa lumpor, de stora mörkgröna frukterna som ser ut som emalj och de där brinnande färgerna i träden... Det är hela den gamla Södern som man tutar i öronen på oss (Green)

KT: - Monsieur Mac Allister, s'écria-t-il , cette chambre où vous êtes a deux ouvertures : la porte et la fenêtre
 MT: - Mr Mac Allister, utbrast han, rummet där ni står har två öppningar: dörren och fönstret (Green)

KT: En ces années-là, deux prunelles de leurs yeux tenaient, entre Peyruis et Lurs, le haut du pavé de la beauté : c'était la Rose Sépulcre et la Marie Dormeur
 MT: Mellan Peyruis och Lurs fanns det på den tiden två ögonstenar som tävlade i skönhet: Rose Sépulcre och Marie Dormeur (Magnan)

KT: Cette tenue se révélerait être la sienne, tel un uniforme, ne connaissant que des variantes de couleur : le bleu marine, le beige
 MT: Det skulle visa sig att det var hennes klädsel, hennes uniform så att säga, det enda som varierade var färgen: marinblått, beige (Bianciotti)

Konsekvenskolon

KT: L'installation était ainsi faite : c'était tout ou rien
 MT: Belysningen var ordnad på det viset: det måste antingen vara alla lamporna eller också ingen (Camus)

KT: Elle pleurait à petits cris, régulièrement : il me semblait qu'elle ne s'arrêterait jamais
 MT: Hon lät med regelbundna mellanrum höra små skrik, och det föreföll mig som om hon aldrig skulle sluta (Camus)

KT: J'ai dit que ça m'était égal : il a eu l'air content
 MT: Jag svarade honom att det kunde jag väl göra och då såg han belåten ut (Camus)

KT: Dans sa jeunesse, il avait eu envie de faire du théâtre : au régiment il jouait dans les vaudevilles militaires
 MT: I sin ungdom hade han haft lust för teatern, under sin exercistid hade han spelat med i de lustspel som soldaterna brukade uppföra (Camus)

KT: Le soleil était monté un peu plus dans le ciel : il commençait à chauffer mes pieds

MT: Solen hade hunnit lite längre upp på himlen: mina fötter började bli varma av solstrålarna (Camus)

KT: Je lui ai dit qu'il pouvait rester, et que j'étais ennuyé de ce qui était arrivé à son chien : il m'a remercié

MT: Jag sade honom att han gärna fick stanna, och att jag var ledsen över det som hade hänt hans hund, och han tackade mig (Camus)

KT: Tous me regardaient : j'ai compris que c'étaient les jurés

MT: Alla betraktade mig; jag förstod att det var jurymännen (Camus)

KT: Cela, il ne le pouvait pas, il n'osait pas, mais il sourit à plusieurs inconnus : on le onsidéra avec étonnement

MT: Det var något som han inte kunde och inte vågade, men han smålog mot flera av dem som han inte kände. De tittade förvånat på honom (Green)

KT: Tout à coup un vertige le prit : il recula d'un pas ou deux, tourna sur lui-même comme un homme ivre et, les mains encore rivées au bois, s'écroula sur le dos

MT: Plötsligt greps han av svindel: han ryggade tillbaka några steg, snurrade runt sig själv som en berusad människa och föll samman på ryggen med händerna ännu nitade kring grenen (Green)

KT: Il ne semble pas la retrouver, ne pas être satisfait de celle qu'il trouve dans le miroir : la main qu'il passe sur le menton en témoigne

MT: Det verkar som om han inte lyckas återfinna den, som om han inte var nöjd med den bild han möter i spegeln; därom vittnar hans sätt att ta sig om hakan (Bianciotti)

KT: il regagne sa place au comptoir et décroche le récepteur : ce fut la débandade

MT: han återvänder till sin plats bakom disken och krokas av telefonen: då flydde alla hals över huvud (Bianciotti)

KT: Puis gigota, rota, bava, vomit et, à ce que l'on dirait plus tard, refroidit sur place : on ne l'y reverrait plus

MT: Därefter sprattlade han till, kräktes och vände näsan i vädret där, på stället, enligt vad som påstods senare, i alla händelser sågs han aldrig mera (Bianciotti)

Motsättningskolon

KT: A cette heure, ils se levaient pour aller au travail : pour moi c'était toujours l'heure la plus difficile

MT: Vid den här tiden på dagen steg de upp för att gå till arbetet; för mig var det alltid den besvärligaste stunden på dagen (Camus)

KT: Nous habitons une «grande maison bourgeoise», nous avons un second enfant : elle ne «profitait» de rien

MT: Vi bodde i ett ”stort borgerligt hus”, vi hade fått vårt andra barn: ingenting av detta kom henne ”till godo” (Ernaux)

KT: J'ai beau avoir l'habitude du métro : je n'ai jamais vu autant de visages si rapprochés, un tel ramassis de regards inconscients de leur ignominie, de souffles si puissamment contenus

MT: Jag är visserligen van att se folk i tunnelbanan, men jag har aldrig sett så många ansikten pressade så tätt tillsammans, aldrig känt ett sådant tryck av häftigt återhållen andedräkt, aldrig iakttagit en sådan mängd av blickar omedvetna om sin nedrighet (Bianciotti)

Orsakskolon:

KT: En me réveillant, j'ai compris pourquoi mon patron avait l'air mécontent quand je lui ai demandé mes deux jours de congé : c'est aujourd'hui samedi

MT: När jag vaknade, förstod jag varför chefen hade sett missbelåten ut när jag bad honom om två dars ledighet: det är ju lördag i dag (Camus)

KT: J'ai pensé que c'était dimanche et cela m'a ennuyé : je n'aime pas le dimanche

MT: Jag tänkte på att det var söndag, och det tyckte jag var ledsamt, för jag tycker alltid att det är så långråkigt om söndagarna (Camus)

KT: Le soir, j'y trouve moins de plaisir parce que la serviette roulante qu'on utilise est tout à fait humide : elle a servi toute la journée

MT: På eftermiddagen tycker jag inte det är så trevligt, för rullhandduken som vi använder, har hunnit bli alldeles våt av att den har varit i bruk hela dagen (Camus)

KT: J'allais lui dire qu'il avait tort de s'obstiner : ce dernier point n'avait pas tellement d'importance

MT: Jag tänkte säga honom att det var ett misstag av honom att vara så envis på den punkten; den saken var inte så betydelsefull (Camus)

KT: J'opposais le silence à ses tentatives pour maintenir l'ancienne complicité («on peut tout dire à sa mère») désormais impossible : si je lui parlais de désirs qui n'avaient pas traits aux études (voyages, sports, surbouts) ou discutais de politique (c'était la guerre d'Algérie), elle m'écoutait d'abord avec plaisir, heureuse que je la prenne pour confidente, et d'un seul coup, avec violence [...]

MT: Mot hennes försök att hålla liv i vår tidigare gemenskap (”för sin mor kan man berätta allt”), som nu blivit fullständigt omöjlig, satte jag tystnaden: om jag talade med henne om önskningar jag hade som inte berörde mina studier (resor, sport, hippor) eller diskuterade politik (det var under Algeriet-kriget) lyssnade hon först belåtet till mig, lycklig över att vara min förtrodda, men så, plötsligt, ursinnigt [...]
(Ernaux)

KT: Elle cherchait à me libérer de toutes les tâches matérielles, regrettait de devoir me laisser faire la cuisine et les courses, mettre en route la machine à laver, dont elle craignait de se servir : désireuse de ne pas partager le seul domaine où elle était reconnue, où elle se savait utile

MT: Hon försökte befria mig från alla materiella sysslor, tyckte det var tråkigt att behöva lämna matlagandet och inköpen åt mig, att inte klara av att starta tvättmaskinen som hon var rädd att använda: angelägen att inte dela med sig inom det enda område där hon visste att hon kunde vara till nytta (Ernaux)

KT: Plutôt que d'aller la voir, je préférerais qu'elle vienne chez nous : il me semblait plus facile de l'insérer quinze jours dans notre vie que de partager trois heures de la sienne, où il ne se passait plus rien

MT: Hellre än att besöka henne föredrog jag att hon hälsade på hos oss: det föreföll mig enklare att infoga henne två veckor i vårt liv än dela tre timmar av hennes, där det inte längre hände något (Ernaux)

KT: - A propos, j'ai aussi entendu votre conversation avec elle, tout à l'heure... oh, malgré moi : la porte était restée ouverte

MT: - För resten, jag råkade höra ditt samtal med henne nyss... å, ofrivilligt förstås, dörren stod öppen. (Green)

KT: De toute évidence, l'étranger préférait qu'on le laissât tranquille : il mangeait rapidement, sans lever la tête, pressé d'en finir, semblait- il, et de quitter cette pièce

MT: Det var klart och tydligt att främlingen föredrog att man lämnade honom i fred: han skyndade sig att äta utan att lyfta huvudet, och det verkade som om han hade bråttom att bli färdig och lämna rummet (Green)

KT: - Non, mais je la prends à mon compte : elle me plaît

MT: - Nej, det var inte jag, men jag tar det åt mig: jag tyckte det var bra (Green)

KT: Des quatre nouveaux venus, l'un arrivait visiblement de sa campagne : grand, maigre, rouge de visage, avec de longues mèches noires qui lui balayaient les yeux, il saisissait sa fourchette dans un poing énorme et, lorsqu'il ne se croyait pas observé, portait furtivement des morceaux de viande à sa bouche avec ses doigts

MT: En av de fyra nykomlingarna kom tydligen raka vägen från landet. Han var lång, mager och rödbrusig i ansiktet och hade långt svart hår som föll ned i ögonen på honom; han grep med en väldig näve om gaffeln och då han trodde att ingen såg det stoppade han i smyg köttbitar i munnen med fingrarna (Green)

KT: A cette heure, on ne voyait personne de ce côté : la plupart des étudiants dînaient encore et ceux qui avaient fini se rendaient en ville

MT: Vid denna timme syntes ingen till i omgivningen, de flesta av studenterna åt ännu middag och de som var färdiga begav sig ut i staden (Green)

KT: Je te conseille de ne pas faire voir tes mains en plein jour : elles te trahiraient

MT: Jag råder dig att inte visa dina händer i dagsljus: de skulle förråda dig (Green)

KT: J'aurais aimé un témoin, ne serait-ce que pour modérer l'emprise de l'imagination sur la mémoire si fréquemment docile : j'aimerais que cette chronique ne s'écartât pas des faits, du récit des événements qu'elle me fit et qui ne pouvaient qu'être déjà transformés par des récits précédents, faits jadis et naguère à d'autres gens

MT: Jag skulle gärna ha velat ha ett vittne, om inte för annat så för att lätta på fantasins grepp om det så ofta undergivna minnet; jag skulle gärna vilja att min krönika inte avvek från fakta, från händelserna så som hon berättade dem för mig och som oundvikligen redan hade förvanskats av tidigare berättelser som hon för länge sedan eller helt nyligen hade anförtrott andra personer (Bianciotti)

KT: Je me souviens d'avoir pensé à une chatte, une persane écaille dont je n'avais connu le miaulement que vers la cinquième année : elle était restée jusque-là muette, terrorisée, depuis le jour de son arrivée chez moi, par la présence d'une autre chatte qui avait fait de l'appartement son royaume absolu, et de chaque recoin, chaque table, chaque chaise, ses provinces

MT: Jag minns att jag då tänkte på en ljusbrun persisk katt, som jag inte hörde jama förrän efter fem år; den hade varit stum ända sedan den kom till mig, terroriserad av en annan katt som hade lagt under sig hela våningen och som hade gjort varje vrå, varje bord, varje stol till sitt område (Bianciotti)

KT: Le dimanche du Mercury, malgré l'effort pour régulariser la respiration, elle avait gardé son impassibilité et les yeux secs : elle ne connaissait pas non plus les larmes ; elle enviait les gens qui pleurent

MT: Den söndagen på Le Mercury förblev hon oberörd trots sina ansträngningar att åter andas regelbundet, och torrögd: tårar var henne likaledes främmande; hon avundades dem som gråter (Bianciotti)

KT: Je suis resté sur place : j'ai beau sentir le danger, une partie de moi s'y complaît

MT: Jag blev sittande: trots att jag känner faran finns det en del av mig som finner sitt nöje i den (Bianciotti)

Sammanfattande kolon

KT: Et qu'en feignant de se considérer comme une employée, elle transformait instinctivement la domination culturelle, réelle, de ses enfants lisant *Le Monde* ou écoutant Bach, en une domination économique, imaginaire, de patron à ouvrier : une façon de se révolter

MT: Och när hon låtsades som om hon betraktade sig som vårt hembitråde omformade hon instinktivt den kulturella, och faktiska, överlägsenheten hos sina barn < som läste *Le Monde* eller lyssnade till Bach > till en ekonomisk och inbillad dominans, som mellan chef och arbetare: ett sätt att göra uppror (Ernaux)

KT: Je ne sais pas trop à quoi j'obéis en essayant de préserver par l'écrit une vie dont les jours ne s'éclairèrent d'aucune gloire, qui fut toute de discrétion et de secrète intransigence, d'autant plus que je tends à croire que si une chose est exemplaire en

ce monde, toutes le sont : ou bien les célébrations de la mémoire sont toutes méritées, ou bien aucune

MT: Jag vet inte riktigt vilken kraft som driver mig att i skrift försöka bevara ett liv alltigenom präglad av diskretion och förtäckt omutlighet och över vars förlopp det inte faller någon särskild glans, desto hellre som jag är böjd att tro att om något här i världen ter sig exemplariskt så är allting annat också exemplariskt: antingen är alla minneshögtider berättigade eller också är ingen det (Bianciotti)

KT: Les lèvres se ramassent, perdent ou leur dessin ou leur rondeur, les poils des sourcils s'allongent, pointent, s'incurvent : on vieillit...

MT: Läpparna skrumpnar ihop, förlorar sin teckning eller sin runda form, ögonbrynens hårstrån blir längre, spetsigare och krullar sig uppåt: man åldras... (Bianciotti)

Temporalt kolon

KT: Je revenais près d'elle surtout quand j'étais malheureuse à cause d'histoires sentimentales que je ne pouvais pas lui dire, même si, maintenant, elle me confiait en chuchotant les fréquentations ou la fausse couche d'une telle : il était comme convenu que j'avais l'âge d'entendre ces choses mais qu'elles ne me concerneraient jamais

MT: Jag återvände till henne framför allt när jag var olycklig på grund av någon kärlekshistoria som jag inte kunde berätta för henne, även om hon numera viskande anförtrodde mig nyheter om den och dens suspekta umgänge eller missfall: nu tycktes det underförstått att jag befann mig i en ålder då jag kunde få höra om sådana tilldragelser, men att de aldrig skulle drabba mig (Ernaux)

Dubbelkolon

KT: Dans cette pièce, ce matin-là, il n'y avait que deux bruits : celui de l'horloge qui marchait toujours et un bébé qui pleurait à gueule ouverte : c'était toi qui avais faim

MT: Det hördes bara två ljud här inne den morgonen: klockan som fortfarande gick och en liten unge som skrek för full hals: det var du som var hungrig (Magnan)